

Fakulta informatiky a statistiky VŠE v Praze

Katedra demografie

Juraj Holeček

**Historie a současný stav migrace do
Francie**

Bakalářská práce

Praha 2011

Vedoucí práce: RNDr. Eva Kačerová

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

V Praze, dne

Abstrakt – česky

Tato práce má za cíl podat popis migračních proudů z Maroka a Alžírsko do Francie, vztahů vedoucích k jejich vzniku a jejich následků v podobě existence marocké a alžírské komunity ve Francii. První kapitola se zabývá historickým vývojem vztahů mezi danými zeměmi. Druhá kapitola popisuje vznik migračních proudů a přijetí imigrantů ve Francii. Poslední kapitola se zabývá již existující muslimskou komunitou ve Francii. Přínosem této práce je popis největší muslimské komunity v Evropě, který může být využit jako základ pro další specializované demografické a sociologické práce.

Abstrakt – anglicky

The aim of this thesis is to provide comprehensive description of migration flows from Morocco and Algeria to France, relations that led to their creation and consequences in the form of existence of Moroccan and Algerian community in France. The first chapter is concerned with historical development or relations between these countries. The second chapter describes the creation of migration flows and the acceptance of immigrants in France. The last chapter is concerned with already existing Muslim community in France. The contribution of this thesis is the comprehensive description of the largest Muslim community in Europe, which can be used as a basis for other specialized demographic and sociologic works.

Klíčová slova

migrace, migrační proudy, imigrační politika, integrace do společnosti

Key words

migration, migration flow, immigration policy, integration into society

Obsah

1 Úvod.....	5
2 Vznik migračních proudů.....	6
2. 1 Alžírská válka.....	7
2. 2 Francouzi v Alžírsku a Maroku.....	7
2. 3 Migrace během 1. světové války.....	11
2. 4 Meziválečné období	13
3 Novodobější historie	16
3. 1 Vývoj situace po 2. světové válce	18
3. 2 Poválečná imigrační politika ve Francii.....	21
3. 3. Změny ve vnímání alžírského a marockého etnika ve Francii.....	23
4 Současná situace.....	24
4. 1. Demografické charakteristiky imigrantů z Alžírsku a Maroka ve Francii	25
4. 2. Francouzská integrační politika a problémy s integrací.....	33
4. 3. Pohled do budoucna	36
5. Závěr.....	37
Bibliografie.....	39

1 Úvod

Existence muslimského etnika v Evropě a jeho soužití s tradiční evropskou kulturou je poměrně populární téma současné doby. Pro běžného Evropana je islámská kultura a náboženství exotickou záležitostí, a tak přítomnost komunity, která podle této kultury žije, přirozeně vzbuzuje zájem veřejnosti. Muslimská komunita se nachází v hledáčku mnoha Evropanů víc, než jiné kultury, které nejsou původem z Evropy. Toto je dáno tím, že soužití muslimů a Evropanů se ukázalo jako značně problematické. Veřejnost však často nemá zdání, co vlastně vedlo k vytvoření této komunity v Evropě, a proč jsou vztahy s ní tak napjaté. To vede k unáhleným závěrům a předpovědím, které jsou často založeny na nepodložených informacích a mýtech. Právě existence těchto prognóz, které nabývají často až apokalyptického vyznění o Evropě patřící muslimům, mě inspirovalo k vytvoření této práce. Jejím cílem je podat ucelený popis o vzniku a existenci pravděpodobně největší muslimské komunity v Evropě, kterou je právě muslimské etnikum ve Francii. Toto etnikum je z většiny tvořeno Alžírany a Maročany. V práci se snažím popsat vývoj migračních proudů mezi Alžírskem, Marokem a Francií, historické události a vztahy vedoucí ke vzniku těchto proudů a současný stav muslimské komunity ve Francii. Je potřeba zmínit, že vzhledem k systému integrace imigrantů do francouzského obyvatelstva, je velmi obtížné sledovat skutečnou velikost muslimské komunity ve Francii. Při psaní práce jsem se proto potýkal s velkým nedostatkem statistických údajů, týkajících se jak současné situace, tak historické imigrace.

V první kapitole práce se zabývám historickým vývojem, který vedl k formování vztahů mezi Francií, Marokem a Alžírskem a také k položení základů muslimské komunity ve Francii. Druhá kapitola se zaměřuje na národní odboj těchto kolonií, získání nezávislosti a vliv těchto událostí na zformování migračních proudů. Ve třetí kapitole popisují demografické charakteristiky současné komunity alžírských a marockých imigrantů ve Francii a francouzskou integrační politiku a její problémy.

2 Vznik migračních proudů

Vztahy vedoucí k vytvoření jednoho ze dvou nejvýznamnějších francouzských imigračních proudů, mezi Francií a Alžírskem, se formovaly dlouhou dobu před samotným vznikem migračního proudu. Již v 17. století probíhal mezi Alžírskem a městy na jihu Francie čilý obchod, který neohrožily ani četné války a pirátství. Přesto by tento významný proud obyvatel nevznikl nebýt francouzského útoku na Alžírsko a jeho následnou mnohaletou okupaci. Samotnému vpádu Francouzů však předcházelo období změn ve fungování Alžírska. Jedná se zejména o změny v alžírské státní správě.

Citelnou změnou bylo postupné upadání pirátského řemesla. K úpadku docházelo díky tomu, že evropské země platili Alžíru tribut, který je měl před pirátskými útoky chránit. Tento úpadek se dá sledovat i na neustále klesajícím počtu zajatců přebývajících v Alžíru. „V 16. a 17. století se v Alžíru nacházely desítky tisíc zajatců, v roce 1788 jich zde žilo jen 800, a když Francouzi dobyli v roce 1830 město, našli jich zde pouze 122“[1].

Před příchodem francouzských vojsk došlo k několika změnám vládců a způsobů vedení země. Při poslední změně, při níž v čele Alžírska stanul dej, také došlo k rozdělení země na několik správních celků. Změny ve státní správě, které přinesly decentralizaci a velkou míru nezávislosti pro vůdce jednotlivých krajů, a zároveň úpadek pirátství, vedli k celkovému ekonomickému úpadku země. Tento úpadek spolu s decentralizací státní moci povážlivě snižoval schopnost Alžírska vystupovat a fungovat jako jednotný stát.

Ačkoliv fungování Maroka jakožto země bylo podobné Alžírsku, jejich osudy se vyvíjely značně odlišně. Obě země měly podobný systém školství, provozovaný mocnými náboženskými bratrstvy. V obou zemích bylo dosti rozšířené pirátství, které časem upadalo z důvodu uzavírání smluv. Maroko na rozdíl od Alžírska vystupovalo jako jednotná země už od konce 17. století. Největší podíl na tomto silném statutu měl bezpochyby mocný úřad sultána. Maroko totiž nebylo součástí Osmanské říše, a jako takové mělo svého vlastního vůdce, který byl přítomný v samotné zemi, a mohl tak uplatňovat svou moc bez velkých překážek. Sultán nevystupoval pouze jako vůdce země, který se musí podřídít kulturním a náboženským zvyklostem. Pozice sultána totiž vyžadovala značný vliv a respekt mezi všemi obyvateli země. Na rozdíl od běžných evropských zvyklostí, kde prvorozený syn měl zajištěné nástupnické právo bez jakýchkoliv námitek ze strany lidu, marocký sultán musel být uznán jednotlivými vůdci regionů a náboženských bratrstev. K získání takového uznání, které bylo prakticky přijmutí sultánovi nadvlády, bylo zapotřebí značného vzdělání jak v běžných

věcech, tak v náboženských záležitostech. Takovýto člověk požíval velkého respektu, až náboženské uctivosti. Myšlenky na otevřenou rebelii, neposlušnost, či snahy o svržení sultána tak byly minimální.

Možná právě toto vystupování Maroka jako celistvé a sjednocené země uchránilo tuto zemi od brzkého obsazení a přeměny na evropskou kolonii, jako se tomu stalo v případě Alžírsko.

2. 1 Alžírská válka

Přestože alžírské pirátství zažívalo svůj konečný úpadek, evropské země se na Vídeňském kongresu v roce 1814 snažily dohodnout na jednotném postupu, který by měl zlikvidovat pirátské aktivity ve Středozemním moři úplně. Každá země však nakonec řešila tento problém po svém. Pro Alžírsko to znamenalo útok amerických vojsk v roce 1815, který Američanům vynesl poměrně výhodnou smlouvu týkající se bezpečnosti jejich lodí. Velká Británie se pokusila zopakovat americkou akci v roce 1816, ale neúspěšně. Nezdarem dopadl i druhý britský útok v roce 1825. Ani jedna z těchto akcí ovšem neznamenal velkou nebezpečí pro Alžírsko. Vážný problém nastal v roce 1830, když se Francie rozhodla podniknout kroky k dobytí Alžírsko. Mezi Francií a Alžírskem přitom nepanovaly špatné vztahy. Probíhal mezi nimi rušný obchod a Francie ovládala velkou část alžírského zahraničního obchodu. Alžírský dej také jako jeden z mála vyjádřil Francii uznání a podporu po Velké francouzské revoluci.

Jako záminku pro útok francouzům posloužila tak zvaná „rána vějířem“. V roce 1827 ji alžírský dej uštědřil francouzskému diplomatovi, když došlo k neshodám ohledně dodávky pšenice během Velké francouzské revoluce. Pravým důvodem bylo nejspíš jednak posílení francouzské pozice ve středomoří a zároveň vše naznačovalo, že Osmanská říše stojí před svým rozpadem a Francie se chtěla účastnit jejího dělení.

2. 2 Francouzi v Alžírsku a Maroku

Přestože se Francouzům podařilo dobýt Alžír během několika málo týdnů a s malými ztrátami, získání kontroly nad celým Alžírskem trvalo dlouho dobu. Proti okupantům se postavili nejen turečtí úředníci, ale také různé kmeny v různých částech země. Důležitý byl také odboj organizovaný náboženskými bratrstvy, která vyhlásila Francouzům svatou válku. Nejznámější, a také největší povstání inicioval právě prominentní člen náboženského bratrstva Qádiríja, které existovalo hlavně v západní části Alžírsko. Abd al Qádir se tak stal nejen

nejznámějším vůdcem protifrancouzského odboje, ale také zároveň prvním alžírským národním hrdinou novodobých dějin.

Povstání Abd al Qádira probíhalo, s malými přestávkami, od roku 1832 až do roku 1847. V průběhu povstání několikrát uzavřel dočasný mír s Francouzi, který ho pokaždé dostal do lepší a lepší pozice. Poslední z těchto konfliktů byl pro francouzskou armádu úspěšný hlavně kvůli rychlé a rozhodné akci, čímž donutila Abd al Qádira stáhnout se do Maroka. Marocký sultán, pod vlivem Francie, však vyslal armádu, která zahнала rebelský kontingent zpátky do Alžírsku, kde se byli nuceni vzdát. V roce 1847 tak skončilo nejvýznamnější povstání, proti francouzské okupaci, zatčením Abd al Qádira

Abd al-Qádirovo povstání bylo nejen největší povstání proti francouzské nadvládě v této době, ale zároveň poslední významná překážka dělicí Francouze od úplné nadvlády nad celou zemí. V průběhu i po skončení této velké rebelie se odehrávalo několik menších či větších povstání, která ale bývala často tvrdě potlačena. Při potlačování povstání se Francouzi nezdálo, že likvidace celé nepoddajné vesnice, včetně všech jejích obyvatel. Toto období světu ale přineslo také řadu cenných vědeckých poznatků o životě a kultuře v Alžírsku. Francouzská vláda investovala množství prostředků na početné výzkumy Alžírsku a jeho obyvatel.

První usazování francouzských osadníků začalo již brzo po dobytí Alžíru a jednalo se především o vojáky, kteří se usazovali v jeho okolí. Tato kolonizace se setkala s poměrně velkou podporou a to zejména ze strany francouzských vojenských velitelů. Záměr byl takový, že se takto podaří vytvořit oblasti se silnou francouzskou přítomností a vlivem, na které by se Francie mohla spolehnout v případě budoucích konfliktů s původními alžírskými muslimy. Přestože tito první kolóni měli plnou podporu Francie a dostávali půdu na přiděl, nebyly pro ně začátky v nové zemi nikterak lehké. Museli se vypořádat nejen s nepřátelským přístupem místních obyvatel, který často ústil v přímé útoky, ale zároveň byli sužováni různými nemocemi. Výsledkem této migrační iniciativy byl poměrně velký nárůst počtu nemuslimských obyvatel. V roce 1850 tak v Alžírsku bylo přes 100 000 kolónů, v roce 1886 již 430 000 a po 1. světové válce přibližně 790 000 [1].

Francouzi zavedené změny pozemkového vlastnictví byl asi největší důvod masivních změn v alžírské společnosti. V období, kdy Francouzi podnikli invazi do Alžírsku, se tato země stále nacházela ve stavu feudálního pozemkového systému. Půdu tedy vlastnil pán a propůjčoval ji zemědělcům. Když se Francouzi zmocnili země, tak velkou část této půdy

zabavili a část rozdělili mezi osadníky a zbytek prodávali na volném trhu. Zbylá půda, která nebyla formálně zabavena, byla nabídnuta na volném trhu. Tímto krokem se Francouzům úspěšně podařilo zbořit celý majetkový systém v Alžírsku. Bohaté rodiny, které čerpali svůj vliv a moc ze svého bohatství, přišli o velkou část svého majetku a tím i o moc. Téměř celá alžírská aristokracie upadla, což dovolilo Francouzům jmenovat do důležitých funkcí vlastní loajální aristokratické rodiny. Pozemková reforma měla kromě výměny aristokracie ještě jeden významný následek. Tradiční alžírské muslimské školy, zvané zāwije, čerpaly svůj majetek z vlastnictví pozemků. Když byly jejich pozemky zabaveny nebo prodány, přišli tyto školy a zdroj příjmů nutných pro svoji existenci. Většina těchto škol poté zanikla a s nimi i velká část alžírského školství. Francouzi sice zakládali vlastní školy v Alžírsku, nicméně těmito školami prošel pouze velmi malý počet muslimů. Podíl alžírských dětí v dané generaci, které absolvovaly francouzskou základní školu, byl v roce 1892 necelá 2%, v roce 1902 pak 3,5% a před 1. světovou válkou necelých 5% [1]. Za takto nízkou vzdělanost však nesou částečně zodpovědnost i muslimští rodiče. Na francouzských školách se totiž postupně čím dál, tím víc omezovala výuka arabštiny a čehokoliv co bylo spojenou s islámem. Velké množství rodičů proto odmítalo posílat své děti do těchto „bezbožných“ škol. Celý proces vzdělávání nenesli kolóni z Evropy příliš dobře. Zastávali názor, že příliš velký počet vzdělaných muslimů povede k vytvoření skupiny vzdělců schopných vést účinnou opozici proti francouzskému režimu. Tyto obavy se částečně splnily, když se na konci 19. století začaly vytvářet základy opozice kolem této skupiny absolventů francouzských středních, či vysokých škol. Této nové opoziční skupině se postupem času začalo přezdívat Mladoalžířané.

Přestože se objevovaly názory, že by se francouzští kolóni měli k muslimům chovat jako k rovnocenným obyvatelům Alžírsku, nedělo se tak. Mezi společenským a mocenským postavením Francouzů a Alžířanů se vytvářela čím dál větší propast. Již v roce 1881 začala pro alžírské muslimy platit zvláštní skupina zákonů nazvaná Zákon o domorodcích. V těchto zákonech došlo k formálnímu vymezení domorodých muslimů, pro které platila tyto speciální pravidla. Šlo například o nedovolené vycestování do zahraničí, nedovolené shromažďování a podobná omezení. Pro muslimy existovala možnost získat francouzské občanství, jenže to vyžadovalo splnit podmínky, které byly často nepřijatelné, zejména šlo o konverzi ke křesťanství. Francouzští úředníci, kteří posuzovali žádosti o občanství, většinu těchto žádostí zamítli, a tak možnost stát se občanem Francie zůstávala možností nespílitelnou. Ačkoliv nebyl zákonem omezen pohyb muslimů uvnitř jednoho regionu, jistá omezení zde platila. Ani

nejbohatší muslimové se nemohli nastěhovat do čtvrtí města vyhrazených Evropanům. Na druhou stranu evropští kolóni dosahovali stále větších práv a suverenity.

Alžírsko však nelákalo pouze vojáky a zemědělce. Svou polohou v severní Africe byla tato země pro mnohé Evropany nepoznanou exotikou. Množství umělců začalo, po ustálení situace, přicházet do Alžírska pro inspiraci a vědeckou práci. Takovýto příliv umělců a vědců do Alžíru mělo samozřejmě své následky. Dříve bylo toto město vnímáno jako polorozpadlý a špinavý domov pirátů, kdežto postupem času došlo k proměně v moderní město evropského typu. O zájmu Evropanů povznést Alžír na úroveň evropských velkoměst svědčí i množství státních zakázek na výstavbu honosných budov. Při této přeměně získal Alžír viditelné znaky evropských architektonických škol, které dávali přítomným Evropanům pocit domácího evropského prostředí.

V průběhu alžírského odboje proti francouzské okupaci se vůdce odboje pokusil ukrýt v Maroku. Poprvé k tomu došlo v roce 1944, a tehdy mu Maročané ochotně poskytli úkryt a ochranu. V Maroku totiž tou dobou panoval všeobecný strach a nedůvěra k Evropanům. Španělské snahy o rozšíření svého vlivu a přítomnost španělských měst na severu země vzbuzoval neklid a podezřívavost ke křesťanům. Rostoucí obchod s evropskými zeměmi tomuto rozpoložení lidu příliš nenapomáhal. Ještě před francouzskou invazí do Alžírska panovalo mezi Maročany přesvědčení, že to bude právě jejich země, která bude napadena a obsazena. Tyto předpovědi se nevyplnily částečně také proto, že na rozdíl od Alžírska se o Maroko zajímala téměř celá Evropa a hlavně všechny koloniální mocnosti. Strategická pozice u Gibraltarského průlivu poskytovala kontrolu nad důležitou obchodní cestou do Středozemního moře. Žádná z evropských mocností se proto nechystala umožnit někomu převzít kontrolu nad touto zemí, a stejně tak nechtěl riskovat otevřenou válku se svými konkurenty. Velký zájem o Maroko tak paradoxně zajistil této zemi klid od evropského vměšování až do 20. století.

V roce 1858 došlo ve Španělsku ke změně vlády, což vedlo k politickému kolapsu všeobecné nespokojenosti španělského obyvatelstva. Jako nejlepší východisko se jevila vítězná válka. Jediným nepřítelem, u něhož si byla španělská armáda jistá svým vítězstvím, bylo právě Maroko. Přes všechny překážky, které evropské mocnosti kladly Španělsku pod nohy, nakonec v roce 1860 došlo k vyhlášení války. Bojové operace a výkon obou armád byl katastrofální a Španělsku se stěží podařilo dosáhnout vítězství. Tato válka měla pro Maroko dalekosáhlé dopady. Morálka marockého obyvatelstva výrazně poklesla, sultán musel

podstoupit Španělům území na severu země a navíc byl nucen zruinovat svou zemi, aby dokázal zaplatit válečné reparace.

Touto porážkou a následnými pokusy o reformu armády, které zasahovaly do zavedených vztahů a způsobu života, vážně podkopali autoritu úřadu sultána. Sultán, který nastoupil roku 1901, se vyznačoval velmi proevropskými názory a oblibou evropského způsobu života. Obklopil se proto svými evropskými společníky a snažil se přeměnit Maroko na moderní evropský stát. Tyto reformy přetrhaly zažitě pořádky založené na přímém vztahu vůdců jednotlivých částí země k sultánovi. Tito vůdcové tak neměli důvod k pokračování své loajality k sultánovi. Společně s reformami vlády se uskutečnila i daňová reforma, která přenášela odpovědnost za výběr daní z tradičních lokálních autorit na placené výběřčí. To jednak vyžadovalo aby, lidé, kteří dříve daně neplatili, platit začali, a také připravilo množství tradičních mocenských skupin o jejich příjmy. Výsledkem bylo, že většina národa odmítala platit daně do státní pokladny a sultán byl nucen obrátit se evropské, zejména francouzské, finanční instituce o půjčky, což definitivně potvrdilo francouzskou dominanci nad Marokem.

Francie se tak začala připravovat na oficiální převzetí moci nad Marokem. Velká Británie souhlasila, že se nebude vměšovat do záležitostí mezi Francií a Marokem, výměnou za francouzskou neutralitu v britských zájmech v Egyptě. Podobná dohoda proběhla s Itálií, jež měla své úmysly s Libyí. Španělsko souhlasilo s francouzskými nároky výměnou za příslib zachování španělských mocenských enkláv na severu Maroka. Potom co si Francie zajistila uznání Evropy ve svých úmyslech, jediné co potřebovala, byla záminka. Ta se naskytla během jedné z četných rebelií proti sultánovi v roce 1912. Nový sultán, který nastoupil v roce 1909, nebyl schopen ovládat svou zemi a při bojích s rebely se ocitl uvězněn v obleženém městě Fez. Byl proto nucen požádat Francii o pomoc, což mu později nedalo jinou možnost než podepsat protektorátní smlouvu, čímž připravil Maroko o nezávislost až do druhé poloviny 20. století.

2. 3 Migrace během 1. světové války

První světová válka ovlivnila celý tehdejší svět a nevyhnula se ani koloniálním územím. Velké množství muslimů z Alžírsko se během této války poprvé dostalo do Francie. Válka ohrožovala samotnou existenci Francie, a ta se snažila sehnat vojáky a dělníky kde jen to bylo možné. Francouzi proto využili branné povinnosti, ale také pravidelnou alžírskou domobranu, která byla přijata jako součást francouzské armády již v 19. století. V průběhu 1. světové války odešlo do Francie na 173 000 muslimských vojáků a přibližně 25 000 padlo v boji [1].

Vedle vojáků odcestovalo z Alžírsko také 120 000 muslimů, kteří odešli pracovat do francouzských továren [1]. Tato poměrně početná skupina lidí se po válce stala základem alžírské komunity, která ve Francii přetrvává dodnes. Tato komunita v podstatě vedla ke vzniku celého migračního proudu mezi Alžírskem a Francií. Po válce do Francie proudili další Alžířané, když k vojákům a dělníkům, kteří odcestovali do Francie během války, přicestovaly jejich rodiny a usídlily se ve Francii.

Válka byla muslimy v Alžírsku přijatá s rozpolcenými pocity. Na jednu stranu to byla vítaná událost, a to nejen Mladoalžířany, kteří doufali v následné zlepšení situace pro muslimy, ale také místními autoritami a samotnými vojáky, kteří za účast na válce dostávali vyplacený žold. Naopak narukování alžírských vojáků do války za Francii prohloubilo již tak značnou protifrancouzskou náladu. Přesto však během války nedošlo ze strany Alžířanů k žádným otevřeným nepokojům, nebo projevům nesouhlasu.

Po skončení války Mladoalžířané začali požadovat reformy vztahů mezi Evropany a muslimy v Alžírsku, výměnou za loajalitu, kterou muslimové ukázali ve válce. Tyto požadavky byly francouzskou vládou přijaty jako oprávněné, a tak se začalo pracovat na přípravě reformních návrhů. Celý proces reformy se však setkal s nekompromisním odporem ze strany evropských kolónů. Jejich nesouhlas byl tak význačný, že z připravovaných změn se k realizaci dostal jen zlomek. Prosazená změna se týkala udělení volebního práva většímu počtu muslimů. Po realizaci těchto změn mělo volební právo přibližně 425 000 muslimů, což tvořilo přibližně 43 % populace muslimů starších 25 let. Zároveň pro voliče přestal platit výše zmíněný Zákon o domorodcích.

Ačkoliv tyto reformy představovaly významný krok kupředu, ani zdaleka nesplňovaly požadavky Mladoalžířanů. Schopnost muslimů zasahovat do dění v Alžírsku byla stále velmi omezena. Evropané kolóni i tak tyto změny nepřijali s radostí, neboť i malý ústupek byl podle nich nepřijatelný.

Při zavádění protektorátu nad Marokem Francouzi využívali svých zkušeností s koloniální politikou, které nabyli spravováním Alžírsko a tuniského protektorátu. Model protektorátu Tuniska přímo využili pro svoji správní politiku v Maroku. Mezi těmito zeměmi však bylo několik podstatných odlišností. Maroko mělo na rozdíl od Tuniska nebo Alžírsko více jak milénium dlouhou historii suverenity a jako země nikdy nebylo pod nadvládou Osmanské říše. Druhý významný rozdíl je, že protektorát byl zaveden teprve dva roky před vypuknutím první světové války, která významně změnila názory a fungování koloniálních

říší. Menší odlišností také byl fakt, že Maroko je jediná země severní Afriky, která má přístup k Atlantickému oceánu a díky své blízkosti a španělskému vlivu se Francie musela o část pobřežního území dělit se Španělskem.

Po vzniku protektorátu byl zachován úřad sultána jakožto svrchovaného vládce země. Jednalo se však jen o formální skutečnost, neboť realita byla úplně jiná. Veškerou faktickou moc v zemi držel protektor jmenovaný Francií, který se zodpovídal jen a pouze francouzské vládě. Maroko bylo rozděleno na několik regionů, které spravovali vládní úředníci, stejně jako tomu v Tunisku. Existovalo však několik výjimek, jako například oblast kolem města Fes, která raději byla přenechána vojenské administraci. Na jihu země bylo také některým tradičním náčelníkům a vůdcům klanů ponechána značná samostatnost.

V průběhu první světové války Francie, stejně jako v Alžírsku, hledala vojáky pro obranu své země. Maročanů však bylo naverbováno podstatně méně než Alžířanů a to přibližně 34 000 [2]. Část těchto vojáků po válce zůstala ve Francii a společně s Alžířany, kteří se také rozhodli zůstat, zformovali první zárodky severoafrické komunity ve Francii.

2. 4 Meziválečné období

Po 1. světové válce prošlo alžírské hospodářství poměrně velkými změnami. Postupně začal klesat počet drobných farmářů ustupujících velkostatkářům, kteří ovládali většinu půdy. Tento vývoj vedl k tomu, že se čím dál větší množství venkovského obyvatelstva přesouvalo do měst. Tento trend znamenal zvyšující se míru urbanizace, která v roce 1936 dosahovala téměř 50 %, což je na africký stát velmi vysoké číslo. Většina lidí, kteří se stěhovali do měst, poté pracovali ve službách, obchodu nebo se živili řemeslnictvím. Přestože se počet muslimských obyvatel ve městech rychle zvyšoval, zůstávali Evropané stále největší částí městských obyvatel. Ačkoliv ve městech žila nemalá skupina muslimských vzdělců, různých úředníků a obchodníků, většinu muslimů tvořili nezaměstnaní řemeslníci a pomocný dělníci.

Vzhledem k výrazně rozdílným politickým a sociálním poměrům mezi Evropany a muslimy nejsou překvapující i poměrně velké rozdíly v příjmech. V roce 1934 byl například denní plat muslimského zahradníka 8–12 franků, kdežto evropský protějšek měl denní plat 16–18 franků. Muslimský pomocný dělník denně vydělal 12–16 franků, zatímco evropský dělník dostával denně 22–33 franků. Největší rozdíly však byly na venkově, kde příjem muslimského farmáře byl často až 30x menší než výdělek evropského zemědělce [1]. Avšak životní úroveň Evropanů v Alžírsku byla přibližně o pětinu nižší než tomu bylo ve Francii.

Skutečnost, že si čím dál více muslimů zvykalo na práci ve městě, spojená s nezaměstnaností muslimských Alžířanů a s rozdíly v příjmech mezi muslimy a Evropany vedlo k tomu, že po 1. světové válce rostl počet muslimů odjíždějících do Francie za prací. Kolem roku 1929 jejich počet přesáhl 100 000 [1].

Jak je vidět na tabulce uvedené č. 1, v Alžírsku také docházelo ke zvětšování rozdílu v počtu Evropanů a muslimů. Zatímco přírůstek evropských obyvatel se snižoval, u muslimů docházelo k nárůstu. Se zvětšujícím se rozdílem ve velikosti těchto dvou skupin obyvatel, spolu s tehdejšími politickými a sociálními poměry, bylo jasné, že stávající situace v Alžírsku je neudržitelná.

Tabulka č. 1 Vývoj evropského a muslimského obyvatelstva v Alžírsku mezi 1. sv. válkou a válkou za nezávislost

Rok	Obyvatelé celkem	Evropané	Muslimové
1921	5 804 000	791 000	5 013 000
1926	6 064 000	833 000	5 231 000
1931	6 553 000	882 000	5 671 000
1936	7 234 000	946 000	6 288 000
1948	8 681 000	922 000	7 759 000
1954	9 529 000	984 000	8 545 000

Zdroj: Ageron, Chales–Robert, Historie de l'Algérie contemporaine, Tome II.

V období mezi světovými válkami docházelo v Alžírsku k velkému rozmachu různých národních hnutí. Nejstarším z nich bylo již výše zmíněné hnutí Mladoalžířanů. Ačkoliv se v jejich řadách objevovali radikálnější názory, celé hnutí inklinovalo spíše k prosazování malých reforem. Hnutí jako takové dokonce ani neuznávalo existenci alžírského národa a nevěřili v možnost existence Alžírsko jako samostatné země.

Druhou významnou skupinou se stala Asociace alžírských ulamů. Jejich prioritou ani tak nebylo samostatné Alžírsko, jako spíše náboženská reforma. Jejich snahou bylo prosazení vývoje a pokroku při současném zachovávání tradičních a poměrně přísných islámských zásad. Tato skupina již odmítala jakoukoliv možnost asimilace alžírského národa do francouzské společnosti.

Nejradikálnějším hnutím byla skupina zvaná Severoafrická hvězda (zkratka ENA). Organizace se zformovala přímo v Paříži kolem dělníka přezdívaného Messali. Jejich požadavky byly jasně a formulované, a totiž úplná a bezpodmínečná nezávislost Alžírsko. Svým radikálním postojem se dočkali neméně radikální reakce ze strany Francie, a tou byl

zákaz celé strany. Messali proto založil Stranu alžírského lidu (zkratka PPA), pod kterou fungoval dál. Právě PPA dělalo svoji popularitou Francouzům vážné starosti.

Naděje na zlepšení postavení muslimů se objevila v roce 1936. Návrh nově zvolené francouzské vlády byl podporován většinou reformního hnutí. Byl však zamítnut Messaliho PPA, která se stavěla proti jakýmkoliv ústupkům, které nevedly přímo k samostatnosti Alžírsku. Evropští kolóni se již tradičně postavili proti jakýmkoliv změnám oproti současnému stavu. Přes všechnu snahu byl nakonec celý reformní proces neúspěšný. Tento neúspěch znamenal prohru jednak pro Mlodoalžířany, tak i pro Francii, které se nepodařilo uklidnit rozbouřenou politickou situaci v Alžírsku.

Na rozdíl od Alžírsku, se Francouzi v Maroku nesnažili o asimilaci a pofrancouzštění obyvatelstva. Místo toho zvolili opačný přístup. Jen několik Maročanů dostalo možnost se integrovat do francouzské společnosti. Zbytek populace se Francouzi snažili vzdělat v právních, sociálních a ekonomických hodnotách Francie. Místo asimilace byla snaha ovládnout zemi rozmístěním vojska, přičemž mělo být zachováno místní tradice a instituce, které by se staly závislé na Francii. V Maroku také nebyly zavedeny takové drastické změny, jako byla třeba pozemková reforma v Alžírsku, které by radikálně podkopali marocké zvyklosti. Na rozdíl od vojenských velitelů v Alžírsku, kteří po dobytí země iniciovali kolonizování země Evropany. Protektor Lyautey se snažil příchodu evropských kolónů vyhnout. Poté co se účastnil jednání s alžírskými kolóny, ještě předtím než se stal marockým protektorem, prohlásil na jejich adresu, že jsou to bytosti bez špetky lidskosti nebo inteligence. Nechtěl proto, aby kolóni svým arogantním jednáním narušili jeho představu o budoucím vývoji protektorátu. Možná také to byl důvod, proč meziválečný vývoj v Maroku nebyl tak bouřlivý jako v Alžírsku. Maročané sice také kladli na Francouze reformní požadavky, ty se však spíše než národního hnutí, týkaly změn samotného fungování státu a jeho institucí, jako je například soudnictví.

Přes snahy protektora Lyauteyho zabránit velkému příchodu evropských kolónů do Maroka, nepodařilo se mu zabránit jejich usídlení úplně. Již v prvních letech fungování protektorátu do Maroka přicestovalo téměř 30 000 Evropanů a v průběhu let jejich počet neustále rostl [2]. Ačkoliv jejich počet nikdy nedosáhl takové velikosti, jako byla evropská komunita v Alžírsku, podařilo se jim nastolit podobnou segregaci. Z velké části šlo hlavně o rozdíly v zaměstnanosti a platech. Tato diskriminace pochopitelně vedla k nepokojům, které

často vyústily v násilí. Marocké národní hnutí však bylo stále příliš malé a neorganizované aby podobných událostí využilo k boji o samostatnost Maroka.

Velké nacionalistické smýšlení přišlo, až když se Francouzi z obav o podobný vývoj jako byl v Alžírsku snažili podkopat výstup obyvatel Maroka jako jednotného národa. Učinili tak vydáním berberského dekretu v roce 1930, který formálně rozděloval araby a berbery. Účinek tohoto opatření byl přesně opačný než Francouzi očekávali a jako reakce se zdvihla masivní vlna nacionalismu, která nakonec vedla ke zformování politických stran, které tvořily marocké národní hnutí.

3 Novodobější historie

Konflikt takové velikosti, jakou byla 2. světová válka, nutně otřese celým světem. Nejinak tomu bylo i u Francie, jejíž postavení jako imperiální mocnosti bylo výrazně oslabeno. To samozřejmě vedlo k posílení alžírského národního hnutí, které nabylo během rozmachu v meziválečném období značné síly.

Stejně jako za 1. světové války se snažila Francie naverbovat alžírské muslimy do své armády. Na rozdíl od poměrně kladných reakcí na začátku 20. století byla tentokrát mobilizace provázena četnými incidenty. Messaliho PPA vyzvalo brance k neuposlechnutí mobilizačního příkazu a odchodu do ilegality, čehož část verbovaných muslimů skutečně uposlechla. Někteří nacionalisté dokonce podporovali nacistické Německo a snažili se vstoupit do německé armády. Tento trend byl však většinou představitelů nacionalistů potlačován a odsuzován.

Když porážce Francie Německem, Hitler vytvořil kolaborantskou vládu pod vedením maršála Pétaina, rozhodli se představitelé Francie v Alžíru zavázat se věrností této vládě, místo uposlechnutí výzvy generála de Gaulla k pokračování v boji s nacisty. Jedním z prvních činů nového režimu v Alžírsku bylo rozpuštění generální rady a dosazení sboru poradců na její místo. Do sboru poradců byli jmenováni představitelé náboženských bratrstev a venkovští velkostatkáři, kteří však po dlouhé době v ústraní neměli u Alžířanů žádnou moc a autoritu. Tímto krokem Francie promeškala možnost na uklidnění situace v Alžírsku, kterého se mohlo dosáhnout, kdyby do sboru poradců byli zvoleni představitelé národních hnutí, kteří byli stále loajální Francii.

Muslimy příliš neuspokojilo ani přijetí antisemitských zákonů, které odstraňovali alžírské Židy ze státní správy. Stejně tak nedocházelo k žádné reakci na reformní návrhy ze strany umírněných nacionalistů. To sblížilo Mladoalžířany a ulamy s Messaliho radikálnějším hnutím.

Po porážce vichystického režimu americkou armádou, což byl pro muslimy důležitý moment, neboť došlo k první porážce francouzské koloniální armády, se chopil moci generál de Gaulle. Ten nechal hned vypracovat reformní návrh, který v mnohém předčil návrh projednáváný před válkou. Kromě již tradiční ostře negativní reakce ze strany kolónů nebyl tento návrh příliš nadšeně přijat ani u nacionalistů. Jejich požadavky se totiž ve světle posledních událostí posunuli notný kus dále. Požadavky nacionalistů byli nakonec, za spolupráce všech tří hlavních hnutí, vypracovány v Manifestu alžírského lidu. Tento Manifest požadoval vytvoření nezávislého a svobodného státu. Francouzi se však nechtěli Alžírsku vzdát tak snadno, a tak byl návrh přijat poměrně negativně.

Ke konci 2. světové války nabývalo národní hnutí čím dál víc na síle. Důvody můžeme hledat také v nepříliš dobré ekonomické situaci způsobené válkou a špatnou úrodou. Ke spokojenosti alžírských muslimů příliš nepřispěl ani pokles financí posílaných dělníky ve Francii svým rodinám. K prvnímu otevřenému střetu došlo při oslavách konce války. Za nejasných okolností se strhl boj mezi muslimy a policií, který vyústil v několik mrtvých na straně muslimských demonstrantů. Muslimská populace reagovala útoky na obyvatele evropského původu, kterých zahynulo více jak sto. De Gaulle v odpovědi nasadil francouzskou armádu, jejíž odveta si vyžádala několik tisíc muslimských životů. Tyto události znamenaly pro většinu alžírských muslimů konec myšlenek na soužití muslimů s Evropany v Alžírsku.

Po vypuknutí druhé světové války marocký sultán Sidi Mohammed veřejně vyhlásil plnou podporu Francii. Velké množství Maročanů uposlechlo jeho výzvu a přidávali se k armádě. Ať tak činili z finančních důvodů nebo ze snahy podpořit, čím dál populárnějšího, sultána, celkem více jak 60 000 Maročanů narukovalo do armády [2]. Stejně jako po první světové válce jich množství zůstalo ve Francii.

Když se spojenecká vojska vylodila v severní Africe v roce 1942, obyvatelé Maroka zaznamenali rozdíl mezi Francouzi a Američany. Zatímco francouzské armády v průběhu války nebyli příliš úspěšné, americká vojska vyzařovala úplně jiný obraz. Není proto divu, že se množství Maročanů, včetně sultána, nechala ovlivňovat americkou propagandou. Prezident

Roosevelt přitom neskrýval svůj nesouhlas s dlouho trvající francouzskou přítomností, tudíž hlásal marockou nezávislost.

3. 1 Vývoj situace po 2. světové válce

Francouzská vláda si dobře uvědomovala, že povstání a boje s muslimy na konci 2. světové války jsou jen první z mnoha, pokud se od základu nezmění fungování Alžírsko. Udělila proto Alžírsku tzv. statut z roku 1947, který uděloval třem územním celkům autonomii a dával části muslimů možnost volit do Shromáždění, které se staralo o chod země. Muslimů s volebním právem však přesto byla necelá šestina celkové muslimské populace.

Tyto reformy přišli příliš pozdě na to, aby se s nimi radikální část národního hnutí spokojila. Z této části národního hnutí vznikla fronta národního osvobození (zkratka FLN), která několika útoky v roce 1954 iniciovala válku za nezávislost. Kromě počátečních přímých vojenských odvet, se objevovali na francouzské straně také politické snahy o zastavení odboje. Naděje na možný smír však definitivně zmizela roku 1955 po sérii útoků ze strany vojenské složky FLN zvané ALN. Následná francouzská neústupnost v jednáních vedla k radikalizaci ostatních skupin hnutí a sjednocení celého národního odboje pod FLN.

Po zvýšení aktivity nacionalistů v Alžíru se začaly v hlavním městě vytvářet militantní skupiny, které se zaměřovaly jak na příslušníky ALN, tak na muslimské civilisty. Tyto násilné útoky vyvolaly odvetou, čímž se rychle roztočil kolotoč násilností. Na začátku roku 1957 pak francouzský guvernér požádal o pomoc armádu, která vyslala generála Massu. Ten se rozhodl řešit situaci v Alžíru tvrdě a přímočaře. Hned po příchodu jeho jednotek do Alžíru došlo k rozsáhlému zatýkání všech, kteří se jeví i jen vzdáleně podezřele. Při výsleších používali Massuovi jednotky všemožných mučicích nástrojů a koncentračních táborů. Velké množství zatčených bylo i nelegálně usmrceno. Jakkoliv pochybné a neetické byly metody používané generálovými vojáky, umožnili Massuovi odhalit a v září 1957 zatknout vůdce ALN v Alžíru a tím rozbít zdejší odboj. Pro tento úspěch byl evropskými kolóny oslavován jako hrdina.

V průběhu bitvy o Alžír, v nemalé míře díky odbojem zorganizované stávce, dostalo do světa množství informací o brutalitě, se kterou Francouzi bojovali s národním hnutím. To mělo za následek rostoucí nechuť veřejnosti ve Francii k vleklé a brutální válce, kterou navíc mnozí považovali za předem prohranou. Nespokojenost s válkou byla způsobena také špatnou ekonomickou situací Francie. Poměrně vysoké náklady na válku, které však byly pochopitelné, vzhledem k masivní vojenské přítomnosti v Alžírsku, této situaci příliš

nepomáhaly. Tyto problémy pochopitelně vedli i k problémům politickým, které působily poměrně časté střídání vlád. Pod silnou mezinárodní kritiku se Francie dostala po incidentu, kdy letectvo bombardovalo jednu ze základen ALN v Tunisku. Nedopatřením se jim však podařilo bombardovat i sousední vesnici, což si vyžádalo několik desítek mrtvých a raněných.

Politické boje ve Francii, mezinárodní kritika a celková nespokojenost obyvatel se současnou situací nakonec přinutily prezidenta pověřením generála Charlese de Gaulle sestavením vlády. Ten nařídil mnoho reforem a vyčlenil poměrně velkou částku na zlepšení situace muslimů. Po dokončení těchto reforem se poprvé v historii vyrovnala váha hlasu evropského kolóna a alžírského muslima. Přestože tyto reformy znamenaly významné změny, FLN je ostře odmítala. Alžírské národní hnutí se totiž dostalo do bodu, kde cokoliv menšího než osamostatnění bylo nepřijatelné. Kromě reformování Alžírska se de Gaulle zaměřil také na boji proti ALN a tím oslabení národního hnutí. Pověřil svého generála Maurice Challeho úkolem rozbít ALN. Challemu se pomocí důkladných pátracích akcí a stíhacích komand skutečně podařilo výrazně oslabit přítomnost ALN. De Gaulle přesto věděl, že i kdyby dosáhl úplného vojenského vítězství, tak tím národní hnutí nezastaví. Snažil se proto o komunikaci s vůdci FLN a prosazení tzv. práva na sebeurčení. To mělo zajistit Alžírsku samostatnost, zatímco by se zachoval silný vliv Francie na fungování nového státu.

Díky celkem vstřícnému přístupu de Gaulle a také díky úspěšné kampani generála Challeho se začali otevírat komunikační kanály mezi Paříží a vůdci FLN. To odhodlalo de Gaulle ke spuštění referenda o principu sebeurčení a to jak v Alžírsku, tak i ve Francii. Podle očekávání byl princip sebeurčení schválen, což otevřelo dveře k oficiálnímu jednání s FLN. K hlavnímu pokroku v jednáních došlo na začátku roku 1962 ve Švýcarsku, kde se obě strany dohodli na všech kritických otázkách budoucí smlouvy. Pro zajištění klidného průchodu a souhlasu veřejnosti bylo vyhlášeno referendum o takzvaných evianských dohodách, které obsahovali ujednání o postavení francouzské menšiny.

Při vyhlášení referenda o nezávislosti a evianských dohodách bylo většině obyvatel Alžírska jasné, jaké budou výsledky hlasování. Ještě před ukončením referenda tak nastal masový odliv evropských kolónů z Alžírska. Množství Evropanů, kteří se rozhodli odejít z Alžírska, překonal veškeré odhady. Celkem se odstěhovalo více jak 900 000 kolónů, což představovalo drtivou většinu [1]. Zároveň s kolóny odešlo do Francie i přibližně 40 000 alžírských muslimů [1]. Většina lidí, kteří se rozhodli odstěhovat, tak přitom prováděla

v rychlosti a zmatku a tak ani často nevyužívali nároku na náhradu majetku, který jim zajišťovali evianské dohody.

Po očekávaném schválení referenda se 3. června 1962 konala ceremonie, na které francouzský vládní činitel předal vůdcům FLN oficiální dopis od generála de Gaulle, který potvrdil předání moci nad Alžírskem. Tímto dnem skončila dlouholetá nadvláda Francie nad Alžírskem.

Po skončení 2. světové války se marocké národní hnutí, inspirované americkou propagandou, zformovalo do jedné politické strany zvané Strana nezávislosti. Francouzi se samozřejmě snažili o potlačení, nebo alespoň omezení vlivu této strany. Tyto akce, jako například falešné obvinění z kolaborace s nacisty, vedly k četným nepokojům a povstáním. Sultán, který již nebyl francouzskou loutkou, vytrvale odmítal podepsat francouzské dekrety, které měly dosadit Francouze do nově vytvořených regionálních úřadů. Tímto efektivně blokoval francouzské snahy o formování legislativy, která by podpořila jejich moc nad Marokem.

Svémi činy se stal Sidi Mohammed velmi populární u marocké veřejnosti a zároveň trnem v oku Francouzů. Po sultánově projevu v den výročí jeho korunovace, ve kterém otevřeně mluvil o svých nadějích na svobodné Maroko, došla francouzské straně trpělivost. Posledními událostmi, které donutily Francii k činům, byly rozsáhlé demonstrace nacionalistů podporujících sultána, v Casablance, které vyústily ve srážku demonstrantů s policií a vlnu násilností. Francouzi poté sérií opatření donutili sultána předat výkonnou moc francouzské protektorátní radě a deportovali sultána s jeho rodinou mimo Maroko a na jeho místo dosadili loajálního náhradního sultána. Tato akce nejenže selhala ve snaze uklidnit nacionalistické smýšlení, ale navíc ze Sidi Mohammeda učinila národního hrdinu.

Brzo po začátku alžírské války za nezávislost však protektorátní vláda dospěla k přesvědčení, že jediná věc, která by dokázala zabránit stejnému vývoji v Maroku, by bylo dosazení Sidi Mohammeda zpět na pozici sultána. Francouzská vláda tak povolila znovu dosazenému sultánovi vytvořit ústavní vládu v Maroku a 2. března 1956 byla prohlášena nezávislost.

3. 2 Poválečná imigrační politika ve Francii

Ačkoliv jádro alžírské komunity ve Francii bylo vytvořeno již během první světové války, masivnější migrace začala až po druhé světové válce. Zdevastovaná země potřebovala mohutnou rekonstrukci, aby se probírala z následků války. Problém však byl nedostatek pracovníků, kteří by onu rekonstrukci mohli provést. Jako nejsnadnější řešení se jevílo aktivní iniciování imigrace. Jelikož zbytek Evropy byl zaměstnán staráním se o vlastní zemi, nepřinesla snaha o nastartování imigrace „kulturně kompatibilních“ osob příliš úspěchu. Francouzi se proto zaměřili na své současné a bývalé kolonie. Zdaleka největší množství imigrantů do Francie přicházelo z oblasti Maghrebu v severní Africe. A drtivá většina těchto přistěhovalců pocházela z Alžírsku. Zpočátku byla imigrace vnímána jako ekonomická záležitost, která se politiky nijak netýkala. Navíc bylo povětšinou předpokládáno, že imigranti nezůstanou ve Francii nastálo, ale že se vrátí domů za rodinami, až vydělají nějaké peníze. K imigraci se proto přistupovalo bezstarostně. Tento předpoklad však nebyl naplněn a rostoucí počet cizinců začal vyvolávat obavy.

Status z roku 1947, udělený Alžírsku ve snaze zabránit alžírské národní hnutí, uděloval plné francouzské občanství přibližně 60 000 muslimů a navíc umožnil volný pohyb osob mezi Alžírskem a Francií [1]. Toho využilo značné množství Alžířanů, kteří se rozhodli utéct před možnými budoucími represemi, jako potlačení povstání v květnu 1947. Změny nenastaly jen v množství imigrantů, ale také v jejich složení. V dřívějších dobách byli hlavními imigranty do Francie kabylišťi berbeři, kteří byli Francouzi upřednostňováni od začátku francouzské přítomnosti v Alžírsku. Po válce však začali mezi imigranty dominovat hlavně arabové. Příchod do Francie tudíž už nebyl doménou francouzsky vzdělaných Alžířanů, ale spíše lidí, kterým se nedostalo vzdělání ve francouzských školách a kteří tak neměli mnohem větší potíže s integrací do francouzské společnosti. Zároveň se původně hlavně pracovní migrace, ve které do Francie imigrovali převážně muži za prací, změnila na migraci celých rodin. To mělo také za následek, že imigranti neměli příliš velké závazky ke své rodné zemi, tudíž zůstávali ve Francii déle, než bývalo do té doby zvykem.

Tyto změny způsobily, že v roce 1956 již žilo ve Francii přibližně 300 000 Alžířanů [3]. Ačkoliv vzrůstající počet Alžířanů ve Francii znepokojoval francouzské úřady, vzhledem k citlivé situaci v Alžírsku v 50. letech, nemohli Francouzi zavést žádné významné legální opatření, které by vedlo k omezení alžírské imigrace. Když došlo k osamostatnění Alžírsku a evianské dohody vstoupily v platnost v roce 1962, nastal v migraci mezi Alžírskem

a Francií poměrně volný režim. Velké množství profrancouzských muslimů se rozhodlo raději opustit nyní svobodný stát. V roce 1965 tak ve Francii přebývalo již více než 500 000 muslimů [3].

Významnější restrikce v přijímání imigrantů nastaly ve Francii na začátku 70. let. Nejen že se Francie už nemusela tolik starat o případné dopady na situaci v Alžírsku, ale navíc na svět dopadla ekonomická krize způsobená prvním ropným šokem v roce 1973. Kvůli ekonomické krizi, která působila dost problémů se zaměstnáním i rodilým Francouzům, neměla Francie využití pro pracovníky z ciziny. Francie se proto snažila zavádět různá opatření na zpomalení přílivu cizinců. Dokonce se objevily pokusy o obrácení migračního procesu odmítnutím žádostí o obnovení povolení k pobytu, čímž by prakticky došlo k vyhoštění velkého množství imigrantů. Tyto pokusy však selhaly, neboť byly vnímány jako příliš extrémní. Přes všechna omezující opatření do Francie stále proudilo téměř 100 000 cizinců ročně [4]. Z části to však byly skupiny, které Francie nemohla odmítnout kvůli mezinárodnímu právu a dodržování lidských práv. Jednalo se totiž o cizince, jejichž pobyt v zemi garantovala ústava, jako například uprchlíci hledající azyl nebo členové rodin již usazených imigrantů.

Francouzský boj s imigranty však nebyl příliš efektivní, zejména kvůli střídajícím se vládám. Období od roku 1980 bylo svědkem velkého množství reforem týkajících se imigrační politiky. Velké množství reforem bylo způsobeno snahou jedné vlády překonat rozhodnutí vlády předešlé. V 90. letech se však názory napříč politickým spektrem blížily k takzvané nulové politice. V roce 1993 se pak tyto názory promítly do schválení Pasquova zákona. Prostřednictvím tohoto zákona se Francie snažila dále omezit přísun cizinců a zároveň donutit některé již přítomné imigranty k odchodu. Omezení byla například: prodloužení čekací doby na spojení rodiny z jednoho roku na dva nebo odmítnutí udělení povolení k pobytu pro muslimské partnery Francouzů, kteří před svatbou žili ve Francii ilegálně.

Tato omezení měla za následek existenci zvláštní skupiny obyvatel. Díky těmto zákonům se některé předešlé legální cesty imigrace staly nelegálními. Ve Francii se tak vytvořila skupina lidí, kterým ze zákona nemohlo být uděleno občanství nebo povolení k pobytu, ale zároveň nemohli být vyhoštěni z důvodu lidských práv a mezinárodního práva.

Přísná imigrační omezení však měla i své zápory. Jak někteří argumentovali, přísná regulace zamezovala přísun zahraničních studentů a vzdělaných lidí, kteří by mohli být

přínosem pro Francii. Společnost tak přicházela o možný zisk lidského kapitálu. Vědec Patrick Weil proto navrhl inspirovat se americkým systémem [4]. V roce 1998 tak vyšel zákon vytvářející speciální podmínky pro vědce a vzdělance. Zároveň se ulehčil přístup do země pro určitou skupinu vysoce schopných specialistů, jejichž plat v dané profesní oblasti určoval, jestli se jim dostane výhod při imigračním procesu nebo ne. Přes tyto všechny reformy se zdá, že Francie stále zaostává za ostatními vyspělými zeměmi v získávání kvalitního lidského kapitálu.

3. 3. Změny ve vnímání alžírského a marockého etnika ve Francii

Před druhou světovou válkou byla Alžírská a marocká komunita ve Francii poměrně malá. Většinou šlo o muže, kteří vykonávali manuální práci a vydělané peníze posílali domů, čímž sami sebe ve Francii finančně značně omezovali. Celé severoafrické etnikum nebylo příliš vidět, a tak se ani nedá hovořit o nějakém specifickém chování Francouzů k přistěhovalcům ze svých kolonií. Po skončení druhé světové války však došlo k významné změně. Masivní nárůst imigrantů vedl k vytvoření mnohem viditelnějšího etnika. Tam, kde předtím žili menší skupiny Maročanů a Alžířanů se začaly vytvářet poměrně velké komunity, které i v Evropě žily podle svých kulturních a náboženských tradic. Při tak masovém nárůstu přistěhovalců bylo také potřeba řešit otázku bydlení. Francie neměla připravený bytový fond, který by dokázal pojmout náhle takové množství lidí. Poměrně rychle tak v hlavních centrech alžírské a marocké komunity, Paříž, Marseille a Lyon, začaly vyrůstat vlastní čtvrtě a městečka, která se dají nazvat ghety. V těchto ghettech však nikdy nežila víc než pětina všech imigrantů ze severní Afriky, ale byl to první cíl většiny přistěhovalců. Drtivá většina Alžířanů a Maročanů si tak těmito místy prošla. Pochopitelně růst takovýchto míst nevzbuzoval u Francouzů příliš velké nadšení a spíše vedl k prohlubování sociálních propastí mezi Afričany a Evropany.

Po začátku alžírské války o nezávislost se situace ještě zhoršila. V odpovědi na časté teroristické útoky, které se odehrávaly v kolonii, policie ve Francii zahájila masivní operace ověřování totožností a prověrek. Tyto akce často končily zatýkáním přímo tisíců lidí, které policie mnohdy vybírala jen podle arabského vzhledu. Tyto akce a represe vedly k posílení protikoloniální nálady mezi Alžířany. Ve snaze zlepšit situaci tohoto etnika, FLN zorganizovala bojkot v podobě demonstrace podporující nezávislost. Ke konci roku 1961 tak do ulic vyrazilo téměř 30 000 Alžířanů provolávajících hesla podporující nezávislost jejich domovské země [3]. Francouzské bezpečnostní složky, které se vyznačovaly značným nepřátelstvím vůči alžírské komunitě také kvůli četným teroristickým útokům, této příležitosti

využily a zaútočily na demonstranty, kteří se opovážili postavit proti etnické segregaci. Závěrečná bilance této demonstrace čítala přes 50 mrtvých a tisíce zraněných, jak přímo na ulici, tak v následujících dnech ve vězeňských celách. Evropští obyvatelé Francie na tuto událost reagovali minimálně a z jejich strany šlo spíše o lehce nepříjemnou zajímavost, nežli o vážný etnický útok.

Tato událost docela vystihuje, jakým způsobem Francouzi jednali se severoafrickou komunitou ve své zemi. Veškeré násilí, policejní represe a všeobecná nesnášenlivost a nepřátelství vedlo na alžírské a marocké straně k ještě hlubšímu uzavření do své vlastní komunity.

4 Současná situace

Od historických vzniků obou migračních proudů se situace značně vyvinula. Díky dlouhotrvající společné historii Francie, Alžírsku a Maroka, se původně malé komunity těchto dvou národů postupně změnily v největší etnické komunity ve Francii. Všechny následující grafy a tabulky jsou konstruovány podle místa narození, v případě Alžířanů a Maročanů se tudíž nejedná o potomky narozené ve Francii. Je třeba poznamenat, že díky udělování občanství při narození na území Francie, je velmi obtížné určit počet cizinců, kteří pocházejí nebo mají kořeny v severní Africe. Ačkoliv v evidenci je vedeno přibližně 1,9 milionu, počet lidí s kořeny v Alžírsku nebo Maroku se odhaduje až na 5 milionů [5].

Tabulka č. 2 Počet cizinců ve Francii podle země původu v roce 2008

Afrika	Asie	Evropa	Severní Amerika	Oceánie	Střední a Jižní Amerika	Celkem
2 745 341	432 843	2 282 800	48 500	5 566	85 148	5 600 198

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

Jak je vidět na tabulce č. 2, cizinci původem z Afriky tvoří největší skupinu cizinců ve Francii. Předčí dokonce přistěhovalce z ostatních zemí Evropy, kteří mají v rámci Evropské Unie značně ulehčen pohyb a pobyt v evropských zemích.

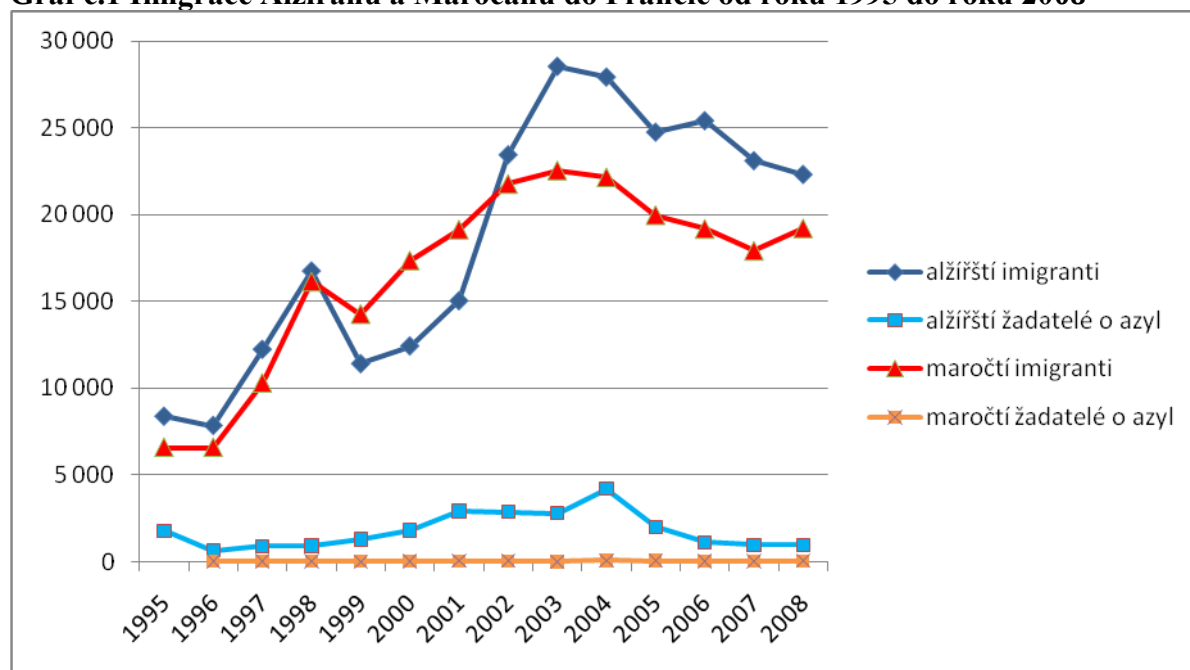
Tabulka č. 3 Počet Afričanů, Alžířanů a Maročanů ve Francii v roce 2008

Afrika	Alžírsko	Maroko
2 745 341	1 210 557	686 284

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

Z tabulky č. 3 je vidět, že z počtu více jak 2,7 milionu afrických cizinců žijících ve Francii je téměř 1,9 milionu z Alžírsko nebo Maroka. Tyto dvě bývalé francouzské kolonie tak tvoří největší komunitu cizinců ve Francii. Když vezmeme v úvahu muslimskou kulturu většiny Alžírčanů a Maročanů, která je odlišná od kultury většiny Francouzů, je jasné, že takto velká skupina bude tvořit poměrně jednotnou komunitu, kterou spojují zvyky a náboženství. Asimilace těchto etnických skupin do francouzské společnosti tak bude velice obtížná, ne-li přímo nemožná.

Graf č.1 Imigrace Alžírčanů a Maročanů do Francie od roku 1995 do roku 2008

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

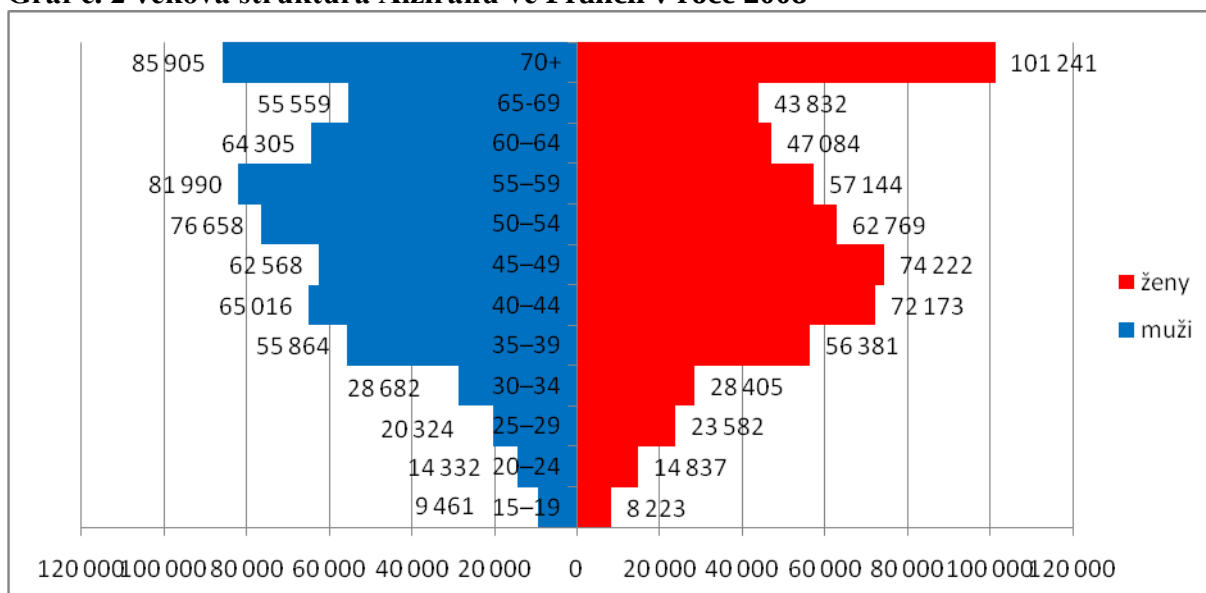
Porovnáním hodnot z grafu č. 1 s počty Alžírčanů a Maročanů již žijících ve Francii z tabulky č. 1 zjistíme, že počet přistěhovalců za posledních 20 let není nikterak závratný. Je to důkaz toho, že imigrace z těchto dvou zemí do Francie není záležitostí posledních let, ale že se jedná o dlouhodobý vývoj událostí. Množství příslušníků těchto etnik také tvoří potomci již zabydlených prvotních imigrantů.

4. 1. Demografické charakteristiky imigrantů z Alžírsko a Maroka ve Francii

S přihlédnutím k rozdílným kulturám a všeobecným zvyklostem etnické menšiny se dá předpokládat, že demografické charakteristiky této skupiny, jako je například věkové složení obyvatel a vzdělání, se budou lišit od charakteristik většinové populace. Znalost těchto

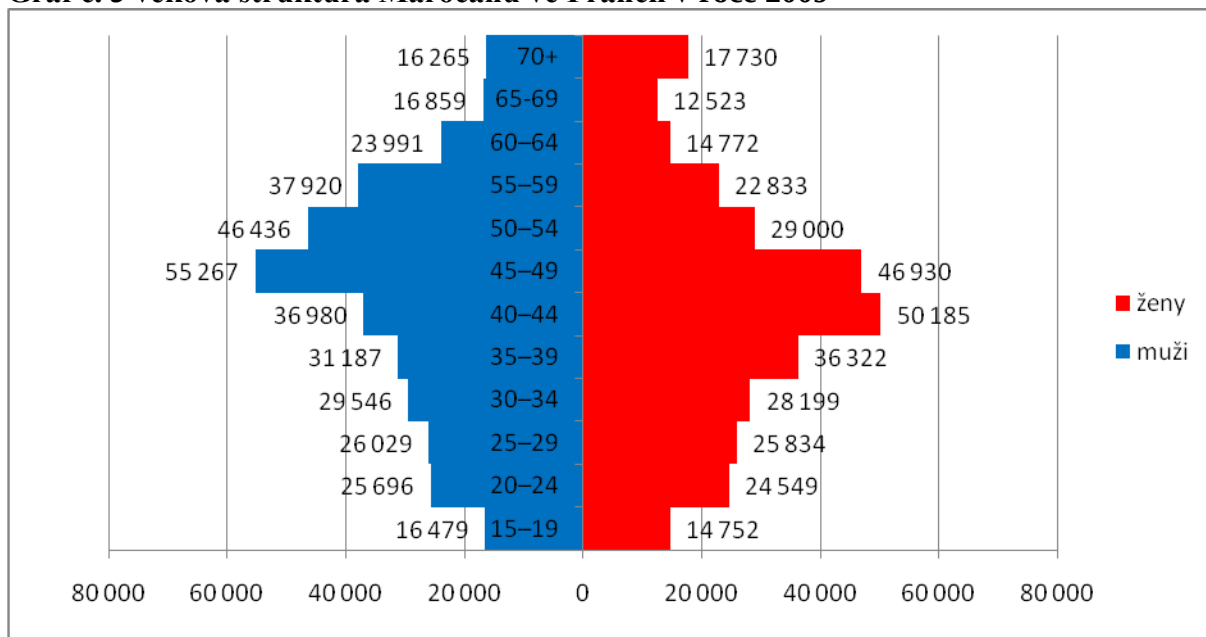
charakteristik je důležitá pro odhadnutí budoucího vývoje dané skupiny a také pro formování politiky týkající se určených komunit.

Graf č. 2 věková struktura Alžířanů ve Francii v roce 2008

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

Graf č. 3 věková struktura Maročanů ve Francii v roce 2009

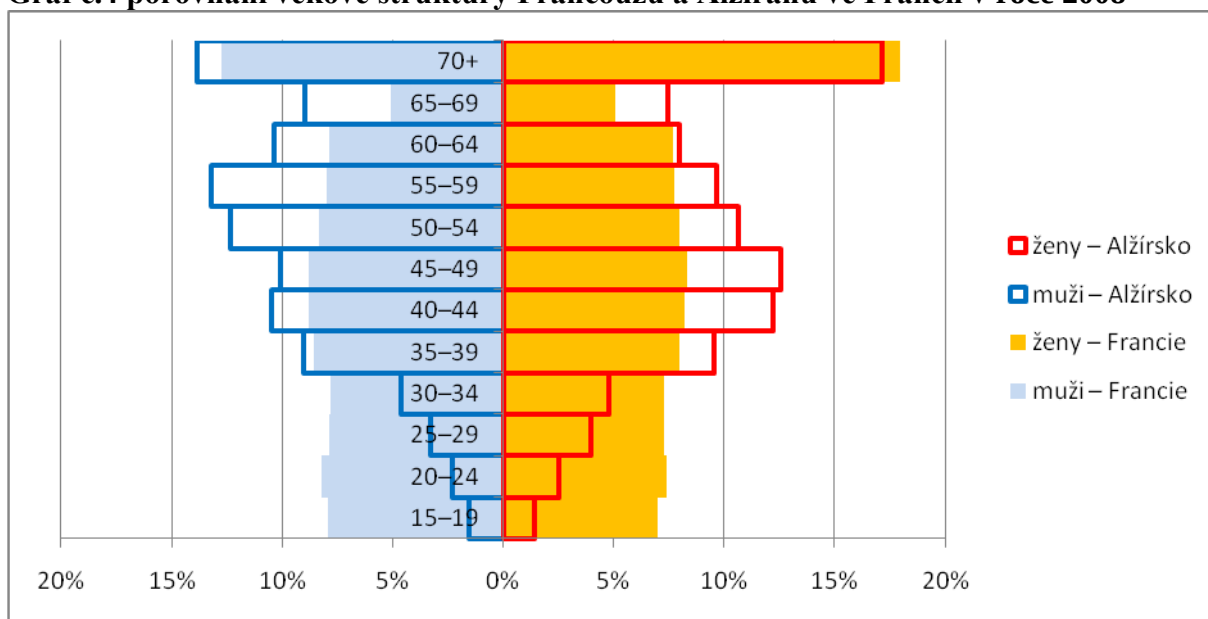

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

Na grafech č. 2 a č. 3 vidíme věkovou strukturu Alžířanů a Maročanů žijících ve Francii. Již na první pohled je vidět odlišné věkové složení těchto komunit od věkové struktury typického evropského státu. Drtivá většina Alžířanů a Maročanů ve Francii se nachází v produktivním věku, konkrétně 74,9 % Alžířanů a 86,2 % Maročanů. Na obou

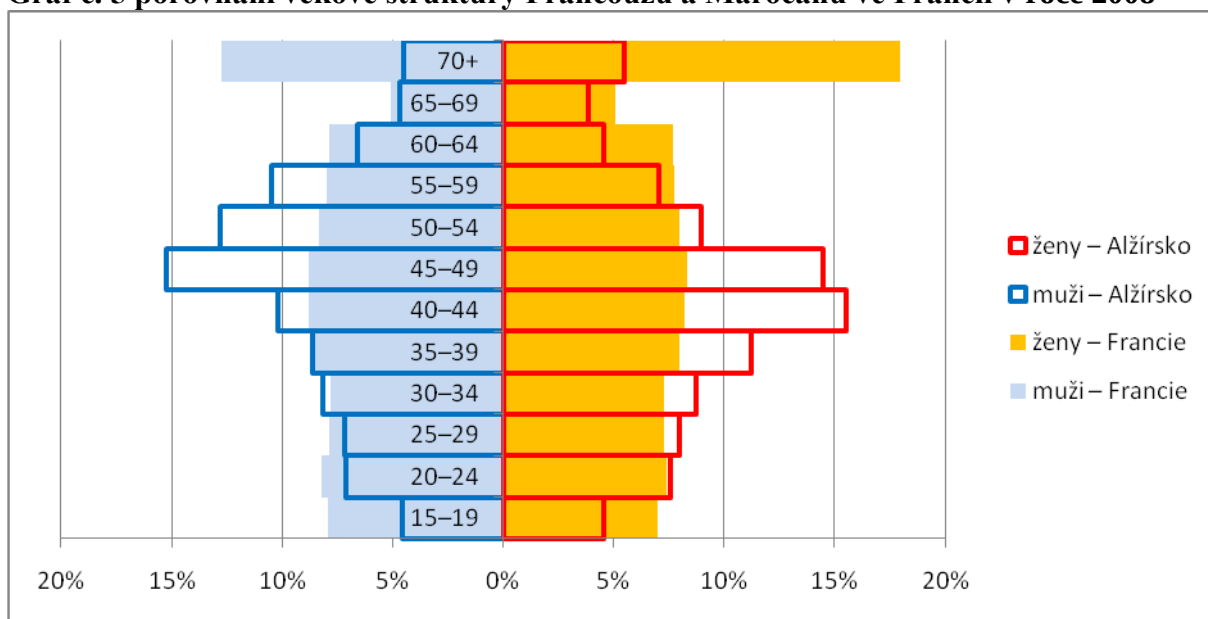
grafech je vidět neobvyklé množství lidí ve věku 70 let a víc. Přítomnost této skupiny Alžířanů je výsledkem francouzské snahy o přilákání cizinců na pomoc s poválečnou rekonstrukcí země. Tento tvar věkové pyramidy je dán nedostatečně podrobnými statistickými daty. Bohužel neexistují informace, podle nichž by se dalo spolehlivě rozdělit tuto skupinu obyvatel.

Graf č.4 porovnání věkové struktury Francouzů a Alžířanů ve Francii v roce 2008

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>; http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg_id=0&ref_id=ccc

Graf č. 5 porovnání věkové struktury Francouzů a Maročanů ve Francii v roce 2008

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>; http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg_id=0&ref_id=ccc

Při porovnání věkové struktury Alžířanů, Maročanů a Francouzů je vidět výrazný rozdíl mezi těmito obyvatelstvy. Alžírská a Marocká komunita se, na rozdíl od Francouzů,

vyznačuje velkým podílem lidí v produktivním věku. Toto je dáno tím, že imigrantů se často jedná a migraci pracovní. V obou grafech je opět vidět neobvyklá podoba stromu života ve vysokém věku. Údaje o francouzské věkové struktuře museli být v tomto případě upraveny v zájmu zachování stejného měřítka, nutného pro srovnání. Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, většina imigrantů, která se na popud Francie přistěhovala do země, už zde zůstala. Následná válka za nezávislost v Alžírsku znamenala pokles počtu alžírských imigrantů do Francie jednak z důvodu všeobecně rozšířeného nepřátelství Francouzů proti Alžířanům, a také kvůli omezeným možnostem cestování do zahraničí během války. Další velký skok je vidět u skupiny Alžířanů starých 30 až 34 let. Toto bylo zapříčiněno zavedením poměrně tvrdých podmínek pro legální imigraci do Francie v 90. letech.

V marocké struktuře však není žádná podobná skupina obyvatel. Rekrutování na poválečnou rekonstrukci z Maroka totiž bylo silně ovlivněno americkou propagandou během jejich přítomnosti v Maroku na konci 2. světové války. V té době totiž v Maroku panovala protifrancouzská nálada a rozvíjelo se národní hnutí, které nemotivovalo Maročany k emigraci do Francie.

Tabulka č. 4 podíl mužů a žen v alžírském a marockém etniku ve Francii

Věk	Alžírsko		Maroko	
	muži	ženy	muži	ženy
15–19	53,5%	46,5%	52,8%	47,2%
20–24	49,1%	50,9%	51,1%	48,9%
25–29	46,3%	53,7%	50,2%	49,8%
30–34	50,2%	49,8%	51,2%	48,8%
35–39	49,8%	50,2%	46,2%	53,8%
40–44	47,4%	52,6%	42,4%	57,6%
45–49	45,7%	54,3%	54,1%	45,9%
50–54	55,0%	45,0%	61,6%	38,4%
55–59	58,9%	41,1%	62,4%	37,6%
60–64	57,7%	42,3%	61,9%	38,1%
65–69	55,9%	44,1%	57,4%	42,6%
70+	45,9%	54,1%	47,8%	52,2%
Celkem	51,3%	48,7%	52,8%	47,2%

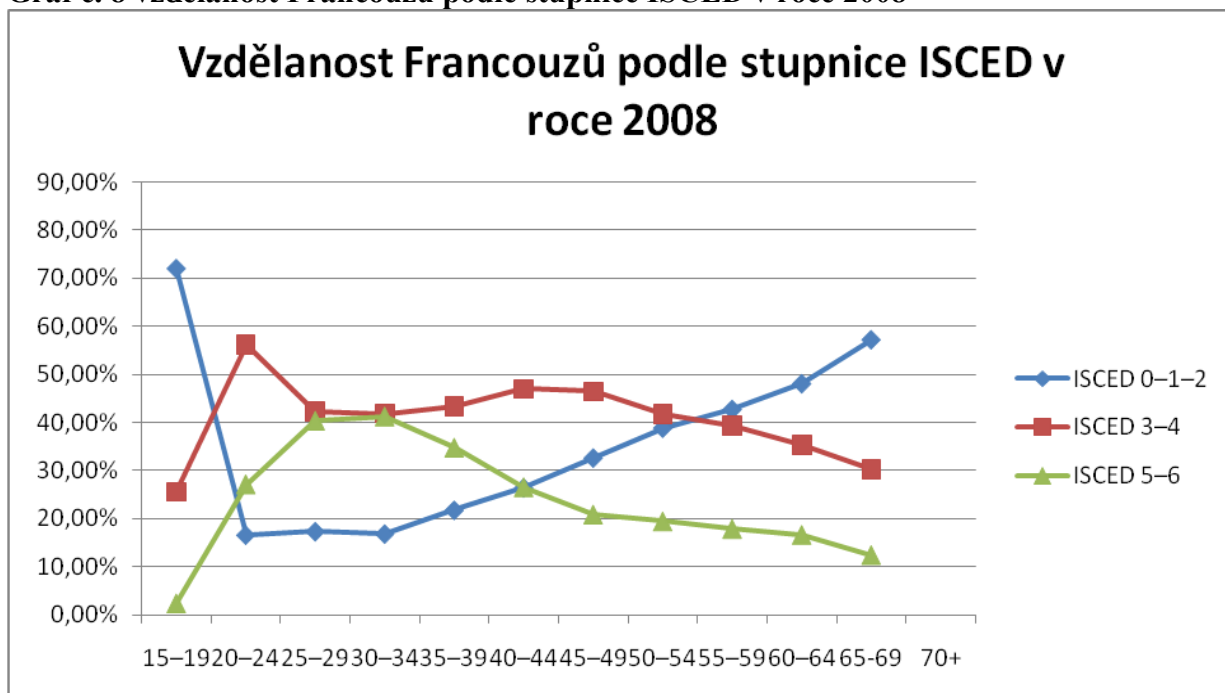
Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>; vlastní výpočty

Z tabulky č. 4 je vidět, že ačkoliv na začátku a v průběhu většiny 20. století měla imigrace do Francie převážně pracovní charakter, následné přistěhování rodin za severoafrickými dělníky pracujícími ve Francii vyrovnalo poměr mužů a žen. Vyrovnanější

1 a 2 znamenají základní školu. Stupně 3 a 4 reprezentují střední školu, respektive pomaturitní studium a kurzy. U stupňů 5 a 6 se jedná o vysokoškolské vzdělání a doktorandské studium (6).

Na grafech č. 4 a 5 je vidět, že generace ve věku 25-40 let mají poměrně vysoké procento vysokoškolsky vzdělaných lidí. Tyto generace se narodily poté, co obě země získaly nezávislost, a mohly tak budovat svůj školní systém. Větší počet středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných lidí starších 50 let u marockých imigrantů odráží fakt, že na rozdíl od Alžírsko, marocké školství nebylo francouzy při procesu kolonizace likvidováno. Jak již bylo zmíněno výše, Francouzi po dobytí Alžírsko zdecimovali jejich tradiční islámské školy, které se již nevzpamatovaly. Do získání nezávislosti tak jedinými funkčními školami byly školy francouzské, které byly mnohými muslimy označeny za bezbožné.

Graf č. 8 vzdělanost Francouzů podle stupnice ISCED v roce 2008

Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/data/database>

Porovnáním grafu č. 8 s grafy č. 6 a 7 zjistíme, že vzdělanost Francouzů je celkově na vyšší úrovni než Maročanů a Alžířanů. Nejviditelnější rozdíl je u populace ve vyšším věku. To je zapříčiněno tím, že velké množství alžírských a marockých rodičů odmítalo posílat své děti do „bezbožných“ francouzských škol. Jejich školství spojené s islámem se tak začalo ve větší míře rozvíjet až po získání nezávislosti.

Zaměstnání je důležitá součást sociálního života a dá se považovat za ukazatel asimilace a integrace imigrantů do společnosti země, ve které žijí. Jestliže je mezi imigranty vysoká zaměstnanost, je to nepochybně znak dobré integrace a kooperace se společností, ve které daná komunita imigrantů žije. Naopak nízká nezaměstnanost nám může napovědět o integraci imigrantského etnika od většinové společnosti.

Tabulka č. 5 Alžířané a Maročané ve Francii podle oboru zaměstnání

povolání	Alžírsko			Maroko		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
Zákonodárci, vedoucí pracovníci	32 482	11 913	44 395	19 370	6 692	26 062
Učitelé, lékaři a vědci	42 308	22 369	64 677	25 370	12 355	37 725
Technici a odborní pracovníci	42 374	39 704	82 078	22 545	19 875	42 420
Úředníci	15 966	40 694	56 660	8 002	18 756	26 758
Provozní pracovníci a prodavači	20 266	40 731	60 997	11 920	22 396	34 316
Kvalifikovaní zemědělci a rybáři	5 135	1 324	6 459	14 591	1 621	16 212
Řemeslníci a příbuzné obory	56 677	4 037	60 714	42 387	2 638	45 025
Obsluha strojů a mechanici	45 579	5 729	51 308	33 540	3 649	37 189
Pomocná a nekvalifikovaná síla	28 780	27 667	56 447	20 595	20 967	41 562
Ozbrojené síly	4 977	370	5 347	2 072	139	2 211
Všechny povolání	294 544	194 538	489 082	200 392	109 088	309 480

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

Tabulka č. 5 zobrazuje počty Alžířanů a Maročanů podle oboru jejich zaměstnání. Zajímavou hodnotou je celkový počet zaměstnaných. Porovnáme-li tyto čísla s celkovým počtem Alžířanů a Maročanů ve Francii zjistíme, že více než 720 000 Alžířanů a téměř 380 000 Maročanů není evidováno jako zaměstnaných. Z těchto čísel se dá odvodit, že více jak polovina Alžířanů a Maročanů buď pracují nelegálně, nebo jsou nezaměstnaní, nebo se jedná o ženy v domácnosti. Takto vysoká nezaměstnanost napovídá, že integrace alžírské a marocké komunity do francouzské společnosti není dokonalá. Otázkou je, jestli je toto z důvodu nedostatečné snahy ze strany francouzské vlády nebo je příčinou odmítavý postoj těchto etnik k myšlence integrace do evropské kultury.

Tabulka č. 6 poměr mužů a žen alžírského a marockého etnika a Francie podle oboru zaměstnání v roce 2008

povolání	Alžírsko		Maroko		Francie	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Zákonodárci, vedoucí pracovníci	73,2%	26,8%	74,3%	25,7%	61,5%	38,5%
Učitelé, lékaři a vědci	65,4%	34,6%	67,2%	32,8%	54,3%	45,7%
Technici a odborní pracovníci	51,6%	48,4%	53,1%	46,9%	48,5%	51,6%
Úředníci	28,2%	71,8%	29,9%	70,1%	24,4%	75,6%
Provozní pracovníci a prodavači	33,2%	66,8%	34,7%	65,3%	26,9%	73,1%
Kvalifikovaní zemědělci a rybáři	79,5%	20,5%	90,0%	10,0%	74,1%	25,8%
Řemeslníci a příbuzné obory	93,4%	6,6%	94,1%	5,9%	91,9%	8,1%
Obsluha strojů a mechanici	88,8%	11,2%	90,2%	9,8%	81,3%	18,7%
Pomocná a nekvalifikovaná síla	51,0%	49,0%	49,6%	50,4%	34,7%	65,3%
Ozbrojené síly	93,1%	6,9%	93,7%	6,3%	89,2%	10,8%
Všechny povolání	60,2%	39,8%	64,8%	35,2%	52,8%	47,2%

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>; <http://laborsta.ilo.org/default.html>; vlastní výpočty

Tabulka č. 7 poměr mužů a žen alžírského a marockého etnika a Francie podle oboru zaměstnání v roce 2008

povolání	Alžírsko		Maroko		Francie	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Zákonodárci, vedoucí pracovníci	11,03%	6,12%	9,67%	6,13%	9,92%	6,93%
Učitelé, lékaři a vědci	14,36%	11,50%	12,66%	11,33%	13,79%	12,98%
Technici a odborní pracovníci	14,39%	20,41%	11,25%	18,22%	17,32%	20,57%
Úředníci	5,42%	20,92%	3,99%	17,19%	5,56%	19,24%
Provozní pracovníci a prodavači	6,88%	20,94%	5,95%	20,53%	6,36%	19,32%
Kvalifikovaní zemědělci a rybáři	1,74%	0,68%	7,28%	1,49%	4,61%	1,79%
Řemeslníci a příbuzné obory	19,24%	2,08%	21,15%	2,42%	20,44%	2,02%
Obsluha strojů a mechanici	15,47%	2,94%	16,74%	3,35%	13,56%	3,49%
Pomocná a nekvalifikovaná síla	9,77%	14,22%	10,28%	19,22%	6,36%	13,36%
Ozbrojené síly	1,69%	0,19%	1,03%	0,13%	1,93%	0,26%

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>; <http://laborsta.ilo.org/default.html>; vlastní výpočty

Na tabulce č. 6 můžeme vidět srovnání poměru mužů a žen v jednotlivých oborech zaměstnání u zkoumaných etnik a Francie. Celkové ukazatele nám prozrazují, že zatímco ve Francii je celkem vyrovnaný poměr zaměstnaných žen a mužů, u Alžířanů a Maročanů stále panují jisté tendence pracujícího muže a ženy v domácnosti. Další rozdíly mezi těmito kulturami jsou vidět u oborů, které v minulosti tradičně připadaly mužům, jako jsou například vedoucí pozice či ozbrojené složky.

Na těchto ukazatelích je vidět, že ačkoliv jak alžírská, tak marocká komunita postupně přebírá francouzské, a tím i evropské, zvyklosti, stále netvoří evropskou komunitu. Přestože obě země po dlouhá desetiletí žily pod evropskou vládou, zachovaly si své kulturní a náboženské zvyklosti, které definují jejich život a chování i v moderní Evropě.

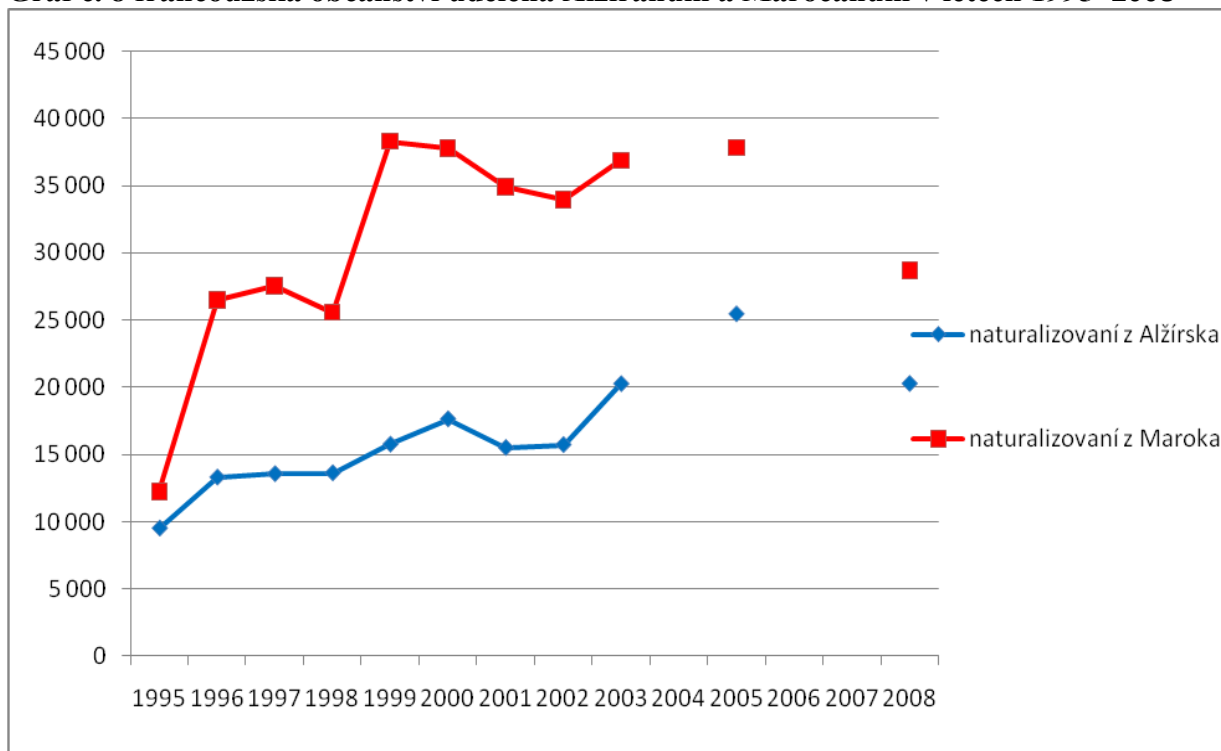
4. 2. Francouzská integrační politika a problémy s integrací

S masivní imigrací a spojováním dvou naprosto odlišných kultur, zejména jedná-li se o kultury založené na odlišných náboženských principech, nutně přicházejí problémy. Přirozená lidská xenofobie nutí dívat se na nové věci, v tomto případě přistěhovalce, kteří se liší od známého okolního světa, s nedůvěrou a strachem. Nejinak je tomu v případě Alžírsko, Maroka a Francie.

Zřejmě prvním krokem trvalé integrace do francouzské společnosti je získání francouzského občanství. Podmínky získání občanství z důvodu velkého množství přistěhovalců v 80. a 90. letech minulého století značně přitvrdily. Cizinec, žádající si o francouzské občanství, musí být starý minimálně 18 let a musí žít ve Francii minimálně po dobu 5 let. Zároveň žadatelův hlavní finanční příjem musí být na území Francie. S těmito podmínkami se také váže platné povolení k pobytu na území Francie. Veškeré žádosti jsou posuzovány a pro udělení občanství musí být splněna poslední podmínka a to úspěšná integrace do francouzské společnosti. V případě, že se přistěhovalec snaží získat občanství prostřednictvím sňatku s občanem Francie, je zapotřebí dodržet určitou čekací lhůtu, po kterou musí pár zůstat ve svazku manželském a žít na území Francie. V minulém století bývala tato čekací doba pouze 1 rok, v roce 2003 se tato doba prodloužila na 2 roky a v roce 2006 dokonce na roky 4, případně pět let v případě, že pár žije v zahraničí.

K nejrozsáhlejšímu udělování občanství lidem se zahraničními kořeny však dochází na základě tzv. Práva země. Dítě, které se narodí na území Francie, může automaticky získat občanství. Pokud se alespoň jeden z rodičů narodil ve Francii, tak dítě automaticky dostává státní občanství Francie při narození. Pokud jsou oba rodiče cizinci, získá dítě občanství při narození, pokud je z nějakého důvodu bez občanství, anebo při dosažení plnoletosti a na základě žádosti. Udělování občanství na základě tohoto práva je zřejmě hlavním důvodem, proč je téměř nemožné přesně určit počet obyvatel s kořeny v Alžírsku nebo Maroku. Narozené dítě je automaticky vnímáno jako Francouz, a tak se neobjeví v žádných statistikách cizinců.

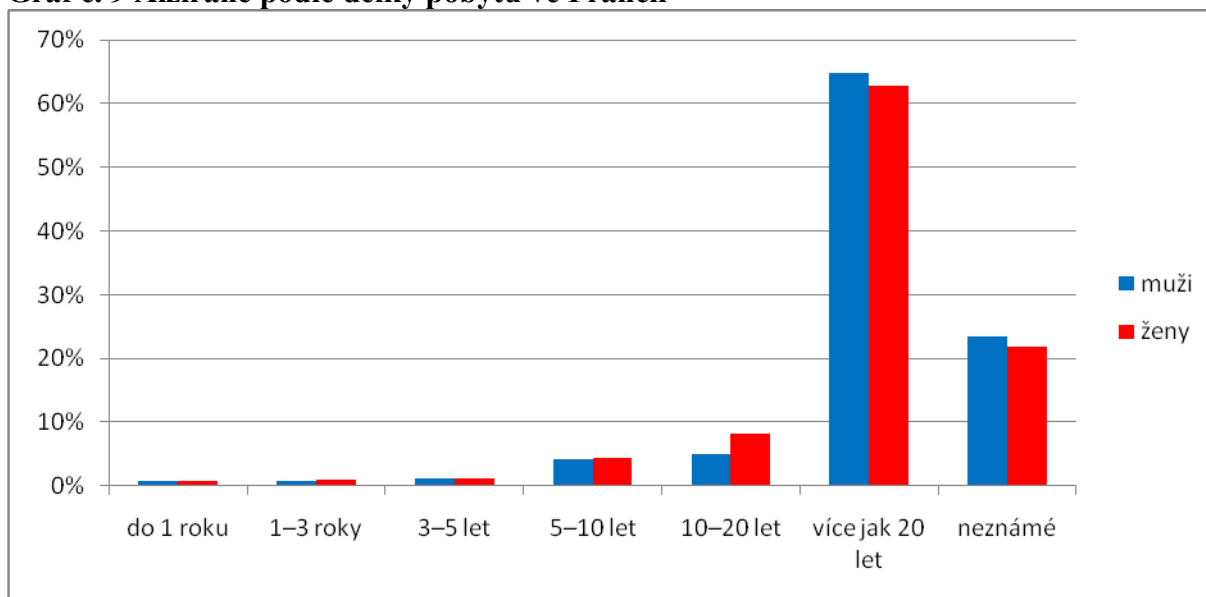
Graf č. 8 francouzská občanství udělená Alžířanům a Maročanům v letech 1995–2008

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

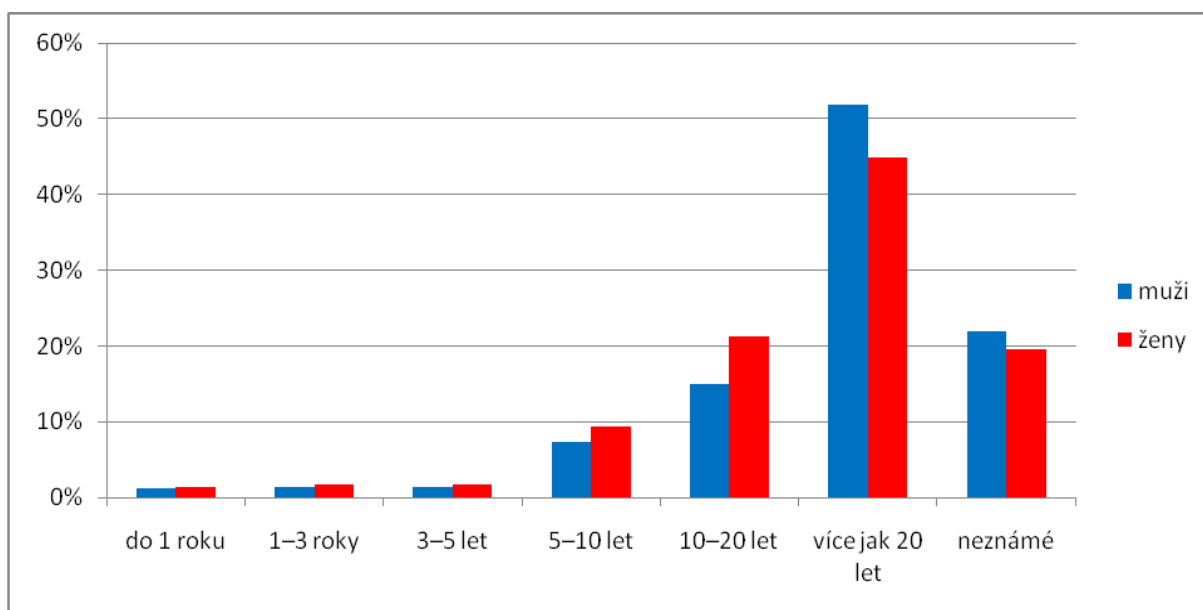
Na grafu č. 8 je zobrazen počet naturalizovaných Alžířanů a Maročanů v období od roku 1995 do roku 2008. Když porovnáme tyto údaje s údaji z grafu č. 1 zjistíme, že ročně do Francie přicestuje méně cizinců z Alžírska a Maroka, než jich je naturalizovaných. Tato skutečnost má za následek, že v posledních letech statisticky ubylo cizinců z těchto dvou zemí ve Francii.

Graf č. 9 Alžířané podle délky pobytu ve Francii

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

Graf č. 10 Maročané podle délky pobytu ve Francii

Zdroj: <http://stats.oecd.org/Index.aspx>

V kapitole 3. 2. bylo zmíněno, že Francie po 2. světové válce podporovala imigraci z důvodu poválečné rekonstrukce země. V té době se všeobecně předpokládalo, že přítomnost imigrantů ve Francii je pouze dočasná. Na grafu č. 9 a 10 je vidět, že převládající délka pobytu Alžíránů a Maročanů je delší než 20 let. Velmi malé množství těchto cizinců má délku pobytu menší než 5 let. Toto může být také způsobeno tím, že po této době získají francouzské občanství a tudíž se už neřadí mezi imigranty.

Integrace ve Francii se přes všechny snahy potýká s vážnými problémy. Ačkoliv existuje množství organizací soustředících se na zlepšení podmínek života imigranta ve Francii, dochází k prohlubování rozdílů mezi muslimským imigrantem a Evropanem. Příčiny těchto problémů tkví na obou stranách. Přistěhovalci často směřují do Francie, aby našli práci a zlepšili svou ekonomickou situaci, přestože nemají žádnou kvalifikaci a neovládají francouzštinu. Neschopnost se domluvit, nebo najít práci výrazně podkopává snahy o integraci do společnosti. Takovéto skupiny imigrantů se často shlukují na okrajích měst a v předměstích, kde je k dispozici levné bydlení. Tyto oblasti jsou však často nedostatečně zajištěny, co se týče základních služeb, jako jsou školy či nemocnice. Nezaměstnanost v těchto komunitních oblastech je velmi vysoká. Značným důvodem neúspěchů integrace jsou také náboženské rozdíly. Muslimský imigrant, který přicestuje do Francie, se nesetká se vřelým přivítáním ze strany Evropanů. To často vede k obracení se k náboženství, což v mnoha případech znamená další oddálení od evropské společnosti. Dochází k takzvané

komunitarizaci společnosti. Skupina lidí, často rodina, či několik rodin, se uzavrou do své vlastní komunity a brání se silnému kontaktu s okolím. Často toto vytváření dílčích komunit uvnitř jednoho etnika provází silnější inklinace k náboženským tradicím, což v případě islámu znamená právo šaría a ignorace francouzských zákonů.

Integrační procesy na druhou stranou podkopávají samotní Francouzi. Francouzská společnost povětšinou vnímá muslimy jako zloděje a příživníky a chová se k nim odpovídajícím způsobem. Častá je diskriminace při hledání zaměstnání, kde často stejně kvalifikovaný a schopný muslim nemá šanci obstát proti Francouzovi. Evropané ve Francii si také, jako zbytek Evropy, dělají obrázek o islámu podle známých náboženských radikálů. Neschopnost rozlišit radikála od běžného muslima vede k vnímání celé muslimské menšiny jako hrozby, což přináší podezřívavost a nepřátelství.

Nejhorší situace komunitarizace je pravděpodobně v Paříži. Muslimská čtvrť Seine–Saint–Denis má velmi nechvalnou pověst a není výjimkou, že v nočních hodinách ani sanitka, aniž by měla policejní doprovod. Čtvrť je ovládána právě skupinami mladých Arabů narozených ve Francii, mezi jejichž oblíbené činnosti patří zapalování aut až nájezdy na obchody po Paříži.

4. 3. Pohled do budoucna

Francouzské udělování občanství na základě místa narození dítěte činí zjišťování přesného počtu alžírských a marockých muslimů ve Francii velmi obtížným. Jelikož děti narozené imigrantským párům na území Francie automaticky získávají právo na francouzské občanství již po narození, není možné dohledat jejich severoafrické kořeny. Ačkoliv jsou tedy k dispozici celkem přesné údaje o imigrantech a jejich demografických charakteristikách, čísla udávající celkový počet muslimské komunity ve Francii jsou pouze hrubé odhady. To samozřejmě činí případnou predikci vývoje tohoto etnika nemožnou. Dá se však s jistotou určitostí tvrdit, že počet muslimů ve Francii neustále roste, a jejich pozice jako menšiny je stále silnější.

Tento vývoj a různé divoké odhady budoucího vývoje pochopitelně děsí nejen evropské Francouze, ale i francouzské politiky. To vede ke snahám omezit muslimskou přítomnost, nebo alespoň její manifestace. Ať už je to z důvodu skutečného oslabení vzrůstající moci muslimského etnika, nebo k pouhému skrývání problému před veřejností. Výsledkem těchto snah jsou zákony zakazující nejviditelnější náboženské znaky, běžně

nošené příslušníky daného náboženství. První takovýto významný zákon byl schválen v únoru 2004 a znamenal úplnou sekularizaci francouzských škol. To znamenalo přísný zákaz nošení jakýchkoliv náboženských symbolů v prostorách školy. Ačkoliv zákaz zahrnoval i projevy křesťanství a židovství, jako jsou kříže a jarmulky, všeobecné povědomí bylo takové, že se jedná o zákaz zaměřený na muslimské burky a nikáby. Druhý, podstatně kontroverznější zákon, vstoupil v platnost 11. 4. 2011 a obsahoval zákaz nošení oblečení, které zahaluje obličej. Opět je to tedy zákon, zaměřující se specificky na burky a nikáby, které jsou považovány za jeden z nejviditelnějších projevů islámských tradic. Tento zákon vzbudil vlnu nevole jak ze strany francouzských muslimů, tak i celého muslimského světa a propagátorů multikulturalismu.

Otázkou nyní zůstává, jestli podobná omezení a zákony mají kýžený efekt, a to omezit islámskou kulturu ve Francii a v Evropě, nebo vedou jen k pobuřování muslimského etnika a dalšímu vyhrcování vztahů. Jak již bylo zmíněno výše, není možné tvořit predikci takovýchto událostí na základě statistických čísel, neboť taková čísla neexistují, nebo nejsou zveřejňována. Nezbyvá tedy, než studovat různé odhady a vytvořit si vlastní subjektivní názor možného vývoje situace muslimů v Evropě.

5. Závěr

V průběhu historie, od počátku francouzské intervence do severní Afriky až po novodobé dějiny nezávislosti Alžírsko a Maroka a jejich komunit ve Francii, měli Evropané tendence vnímat severoafrické muslimy jako hrozbu. Evropští kolóni ve francouzských koloniích otevřeně utlačovali místní obyvatele a propagovali etnickou segregaci. Takovýto postoj pochopitelně vyvolává adekvátní reakce odboje a soudržnosti na straně utlačovaných. Vztahy mezi těmito dvěma skupinami poté formovali vznik a vývoj migračních proudů mezi Marokem, Alžírskem a Francií. Stejně tak tyto vztahy položili základ současné podoby muslimské komunity ve Francii a její vnímání evropskou společností. Přírozenou reakcí komunity na xenofobní chování okolního světa je uzavření se do sebe, což okolní svět ještě více pohání k podezřívavosti a skrytému nepřátelství. Muslimská komunita se tak ve Francii vyvíjí uzavřeně, podle svých náboženských a kulturních zvyklostí. Takovéto chování však situaci neřeší, neboť, jak nám již historie mnohokrát dokázala, muslimská a evropská kultura se nezdají být kompatibilní. Otázkou zůstává, jestli se tyto nepříznivé vztahy podaří vyřešit

klidnou cestou, nebo jestli v budoucnu dojde k násilí, tak jako se již ve společné historii těchto národů stalo.

Otázka pravděpodobného budoucího vývoje muslimské komunity ve Francii, a tím i budoucnost migračních proudů, je tak problémem, který přesahuje rámec demografie a zasahuje do mnoha vědních disciplín, jako třeba sociologie a religionistika. V rámci této bakalářské práce proto není možné zformovat uspokojující predikci budoucího vývoje dané situace. Přesto však popis migračních proudů mezi Alžírskem, Marokem a Francií, který tato práce podává, může být přínosný pro specializované studie zabývající se odhadem dalšího vývoje.

Bibliografie

- [1] **Beránek, Zdeněk.** *Stručná historie států: Alžírsko*. Praha : nakladatelství Libri, 2007. ISBN 978–80–7277–335–0.
- [2] **Pennell, C. R.** *Morocco since 1830*. London : C. Hurst & Co. Ltd., 2000. ISBN 1–85065–273–2.
- [3] **House, Jim.** The colonial and post-colonial dimensions of Algerian migration to France, an article from History in Focus. *History in Focus*. [Online] Institute of Historical Research, 2006. [Citace: 22. Duben 2011.]
<http://www.history.ac.uk/ihr/Focus/Migration/articles/house.html>.
- [4] **Guiraudon, Virginie.** Immigration policy in France – Brookings Institution. *Brookings – Quality. Independence. Impact*. [Online] The Brookings Institution, 2011. [Citace: 22. Duben 2011.] http://www.brookings.edu/articles/2002/0101france_guiraudon.aspx.
- [5] **Simon, Patrick.** Migration Information Source. *Migration Information Source French Muslims – Government Grapple With Integration Pains*. [Online] Institut national d'études démographiques, Srpen 2003. [Citace: 23. Duben 2011.]
<http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?ID=153>.
- [6] Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání – ISCED. *Český statistický úřad*. [Online] Český statistický úřad, 31. Březen 2008. [Citace: 24. Duben 2011.]
http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_.
- [7] **Schulze, Reinhard.** *Dějiny islámského světa ve 20. století*. [překl.] Vladimír Petkevič. Mnichov : C. H. Beck, 2002. ISBN 978–80–7108–84–2.
- [8] INSEE – Population – Pyramide des âges au 1er janvier 2011. *Institut national de la statistique et des études économiques*. [Online] Institut national de la statistique et des études économiques, Leden 2011. [Citace: 3. Květen 2011.]
http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg_id=0&ref_id=ccc.
- [9] **Stora, Benjamin a Todd, Jane Marie.** *Algeria, 1830–2000: a short history*. New York : Cornell University Press, 2001. 0-8014-8916-4.

[10] Laborsta Internet: main statistics. *Laborsta Internet*. [Online] International Labour Organization, 2010. [Citace: 22. Duben 2011.] <http://laborsta.ilo.org/STP/guest>.

[11] Eurostat–education and training. *Eurostat*. [Online] European Commission, 20. Duben 2011. [Citace: 22. Dubna 2011.] <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/data/database>.

[12] OECD Statistics–demographics and population. *OECD StatExtracts*. [Online] OECD. [Citace: 21. Duben 2011.] <http://stats.oecd.org/Index.aspx>.